

**Licht Verstandelijk Beperkt en Ontwikkelingskansen in het kader van
Sociale Mediawijsheid**
Een pedagogische verdieping

Universiteit Utrecht

Faculty of Social Sciences
Youth, Education and Society
Masterthesis

Auteur: B.C. Broekstra
Studentnummer: 5508991

Universiteit Utrecht

Thesisbegeleider: MSc. I.M. Dielwart
Tweede beoordelaar: Prof. dr. M. de Haan

Mediawijzer.net

Begeleider: Dr. Mary Berkhout

Datum: 30 juni 2017
Aantal woorden:

Samenvatting

Handelingsverlegenheid omtrent mediaopvoeding bij (professionele) opvoeders vormen een breed maatschappelijk probleem. Met name voor de kwetsbare doelgroep met een LVB bestaan er nauwelijks wetenschappelijk onderbouwde handvatten. Ook de weinige interventies missen een gegronde visie vanuit overkoepelend beleid omtrent mediawijsheid. In deze studie is gekeken in hoeverre (sociale) mediagebruik van LVB-kinderen tussen de 8 en 12 zou kunnen bijdragen aan ontwikkelingskansen en mediawijsheid. Door kennis van inhoudelijke problematiek en ontwikkelmogelijkheden bij de LVB-doelgroep kan toekomstig mediabeleid worden onderbouwd. Data zijn verzameld middels semigestructureerde interviews op een cluster 3 school met drie participantengroepen, namelijk professionals (N=7), ouders (N=6) en LVB-kinderen (N=6). Uit de resultaten blijkt dat ouders en professionals zich met name richten op bescherming door vermijding in plaats van een preventief gesprek over mediawijsheid. Daarnaast onderschatten ouders en professionals de mate van een besef bij een LVB-kind. Inhoudelijke problematiek uit zich bij deze kinderen in online groepsgesprekken waarbij mogelijkheden bestaan op alle ontwikkelingsgebieden, met name door het visuele aspect van media. Vervolgonderzoek en mediabeleid moeten dan ook beginnen bij aansluiting op de online belevingswereld van kinderen met een LVB, met een gedifferentieerde aanspreektoon en een samenwerking tussen school en opvoeders om mediawijsheid te vergroten.

Sleutelwoorden: LVB, Mediaopvoeding en Mediawijsheid, Sociale Media, Risico's & Ontwikkelingskansen

Abstract

In media education, insufficient skills by (professional) educators occurs as a major social problem. Particularly the vulnerable target group like LVB has hardly scientifically substantiated handles. Even the few interventions lack a well-founded vision from policy about media wisdom. This study examined the extent to which (social) media use of LVB-children between 8 and 12 could contribute to developmental opportunities and media literacy. Knowledge of substantive issues and development opportunities for LVB can support future media policies. Data has been collected true semi-structured interviews on a cluster 3 with three participant groups, namely professionals (N = 7), parents (N = 6) and LVB children (N = 6). The results show a focus of parents and professionals on protection through avoidance rather than preventative precaution on media literacy. In addition, parents and professionals underestimate the level of awareness of an LVB child. Substantive issues arise in online group discussions, but there are opportunities on (social) media for all areas of development, especially through visual aspects. It can be concluded that future research and media policies should investigate the online experiences of children with an LVB, with a differentiated approach and collaboration between school and educators to increase media literacy.

Keywords: LVB, Media education, Media Literacy, Social media, Risks & Developmental Opportunities

Inleiding

Voor kinderen is het gebruik van media in de huidige tijdsgeest net zo vanzelfsprekend als stromend water uit de kraan. De afgelopen jaren zijn digitalisering en bijbehorende mediaopvoeding onderwerp van het maatschappelijke debat geworden (e.g. Deltaplan, 2016¹; Deltaplan, 2013). Ondanks een breed, maatschappelijk belang hebben zorgvraagstukken betreffende beperkingen en bijkomende kansen van mediagebruik bij specifieke risicogroepen nog geen structurele plek op de politieke agenda (Nederlands Jeugdinstituut; Ouders Online; Mijn Kind Online; Stichting Opvoeden.nl; Mediawijzer.net, 2016; 2013).

Ouders en opvoeders vragen zich steeds vaker af wat media voor hun kind kan betekenen en hoe zij hun kind hierin het beste kunnen begeleiden (Pijpers, 2017; Deltaplan, 2016; Lemish, 2016; Nikken & Vergeer, 2016; De Groot, 2014). Ook professionals voelen zich nog onvoldoende handelingsbekwaam om kinderen en hun directe omgeving te adviseren (Pijpers, 2017; Deltaplan, 2016; Nikken & Vergeer, 2016; De Groot, 2014). Verschillende organisaties zijn tot nog toe los van elkaar bezig om ouders, opvoeders en professionals te informeren en te ondersteunen. Het aanbod is daardoor versnipperd, van wisselende kwaliteit en niet altijd toegesneden op specifieke behoeftes van verschillende partijen (Pijpers, 2017; Deltaplan, 2016; Lemish, 2016; Nikken & Vergeer, 2016; De Groot, 2014). Ondanks toegenomen bewustzijn over de noodzaak van mediaopvoeding, ontbreekt er een integrale aanpak gebaseerd op theoretisch en wetenschappelijke onderbouwing. Wanneer repressieve en soms preventieve maatregelen worden genomen, zijn die voornamelijk gebaseerd op initiatieven vanuit organisatiemanagement, praktijkprofessionals en studenten (Dekker, Scheepers & Op 't Veld, 2013; Prins, 2012).

Op dit moment is Mediawijzer.net (Deltaplan, 2016), samen met een aantal partners bezig met een manifest richting de politiek. Mediawijzer.net fungeert sinds 2008 als motor en drijfkracht in een netwerk met meer dan 1100 partnerorganisaties, met als doel het verspreiden van mediawijsheid binnen de gehele samenleving. De reden voor eerder genoemd manifest is een schaarste aan wetenschappelijk onderzoek naar mediagebruik omtrent een kwetsbare groep, namelijk kinderen met een licht verstandelijke beperking (hierna te noemen LVB) en hun directe omgeving (Pijpers, 2017; Deltaplan, 2016, Nikken & Vergeer, 2016; De Groot, 2014).

Vanwege miniem onderzoek bestaat er weinig gevalideerde kennis over de negatieve en positieve uitkomsten van mediagebruik bij kinderen met een LVB (Nikken & Vergeer, 2016; Stichting Kennisnet, 2014). Een theoretische basis om eventuele inhoudelijke problemen aan te pakken lijkt dan ook te ontbreken. Gerichte adviezen en handvatten voor kinderen met een LVB en hun directe omgeving zijn er daarom nauwelijks, terwijl algemeen gevormde adviezen rondom mediaopvoeding tegenstrijdig en soms niet uitvoerbaar zijn bij deze doelgroep (Nikken & Vergeer, 2016). Zo lijkt het

¹ Dit Deltaplan is nog niet openbaar en een onderdeel van het manifest richting de politiek namens onder andere Mediawijzer.net, het NJI en Kennisnet om beleid omtrent jeugdigen met een LVB en het ontwikkelen van mediawijsheid aan te scherpen.

advies om kinderen niet meer dan twee uur beeldschermtijd te gunnen en een vaste computer in de woonkamer te zetten ondoenlijk, met individuele smartphones en meerdere media-apparaten per huishouden (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016; Mediawijzer.net, 2016; Oosterveer; 2015; Rideout, 2007). Over het algemeen zijn gegevens over dagelijks mediagebruik van kinderen tot twaalf jaar überhaupt zeer schaars (Nederlands Jeugdinstituut, 2015). Kinderen met een LVB vormen daaropvolgend geen homogene groep waardoor zorgen en vragen vanuit opvoeders en professionals zich divers kunnen ontplooien (Pijpers, 2017). Een van de workshops op de jaarlijkse netwerk-experience [MNX], georganiseerd door Mediawijzer.net (2017), had LVB en mediawijsheid als onderwerp. Een hoge opkomst aan professionals illustreerde een uiteenlopend debat van allerlei perspectieven wat duidde op het ontbreken van een algemeen beleid en gefundeerde aanpak. Het Nederlands Jeugdinstituut [NJI] (2015) stelt dan ook dat professionals zelf nog zoekende zijn naar hoe zij ondersteuning kunnen bieden bij vragen over mediaopvoeding door een tekort aan concreet en passend voorlichtingsmateriaal. Beroepskrachten in de opvoedondersteuning en het onderwijs hebben grote behoefte aan goed onderbouwde richtlijnen betreft mediaopvoeding en het ontwikkelen van mediawijsheid (NJI, Toolbox Mediaopvoeding, 2015).

De doelstelling van dit onderzoek is dan ook inzicht te verkrijgen betreft inhoudelijke problematiek en ontwikkelmogelijkheden voor kinderen met een LVB en hun directe omgeving om hiermee wellicht een bijdrage te leveren aan eerdergenoemd manifest. Door middel van kennis van zowel beperkingen als ontwikkelmogelijkheden waarmee opvoeders tot op heden in hun strategieën binnen mediaopvoeding worstelen, kan dit beleid worden onderbouwd (Pijpers, 2017; Nikken & Vergeer, 2016; De Groot, 2014). Daarnaast zullen ook ervaringen van kinderen met een LVB en hun (sociale) mediagedrag worden bevraagd waarmee er wordt voortgebouwd op een van de aanbevelingen van Nikken & Vergeer (2016), door inhoudelijke problematiek van kinderen met een LVB en hun directe omgeving bloot te leggen. Zo kan beleid omtrent mediaopvoeding voor de doelgroep met een LVB, ondersteund door een integrale aanpak, worden doorontwikkeld, waarna concrete adviezen en handvatten voor een mediawijze ontwikkeling van de doelgroep met een LVB geformuleerd kunnen worden.

Volgend op deze inzichten zal er binnen dit onderzoek een antwoord gegeven worden op de volgende vraag: *In hoeverre kan het gebruik van (sociale) media door kinderen met een licht verstandelijke beperking in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar bijdragen aan ontwikkelingskansen en het vergroten van mediawijsheid?*

Deze onderzoeksvraag is geoperationaliseerd in zes deelvragen, waarbij ervoor gekozen is om onderscheid te maken tussen theoretische en empirische deelvragen. De reden hiervoor is om kennis, verkregen door literatuurstudie en uitgevoerd praktijkonderzoek in het speciaal basisonderwijs (SO) met elkaar te vergelijken, waarbij beide vraagstukken uiteindelijk worden geïntegreerd.

Theoretische deelvragen

Deelvraag 1: Wat zijn de kenmerken in de ontwikkeling van een licht verstandelijk beperkt kind

in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar?

Deelvraag 2: Wat houdt (sociale) mediawijsheid bij kinderen met een LVB in?

Deelvraag 3: Welke beperkingen en mogelijkheden brengt (sociale) mediaopvoeding van kinderen met een LVB met zich mee?

Empirische deelvragen

Deelvraag 4: Welke risico's en kansen zien professionals binnen een mediawijze ontwikkeling van kinderen met een LVB?

Deelvraag 5: Welke risico's en kansen zien ouders of opvoeders van LVB-kinderen in het ontwikkelen van (sociale) mediawijsheid?

Deelvraag 6: Wat ervaren LVB-kinderen zelf als problemen en mogelijkheden van hun (sociale) mediagedrag?

Theoretisch kader

In deze paragraaf zullen allereerst typerende kenmerken binnen de ontwikkeling van een LVB-kind in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar worden besproken. Vervolgens zal er omschreven worden wat de term (sociale) mediawijsheid bij kinderen met een LVB inhoudt. Tot slot worden de beperkingen en mogelijkheden die (sociale) mediaopvoeding bij de doelgroep met een LVB met zich mee brengt besproken en diens betekenis voor een integrale aanpak.

Licht verstandelijk beperkt

In theorie en in praktijk blijkt volgens het Nederlands Jeugdinstituut [NJI] geen eenduidige definitie te bestaan voor het hebben van een LVB. Het handboek voor psychiatrische diagnoses gebruikt de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders [DSM-IV-TR] classificatie voor het hebben van een LVB als een *intellectual disability* (American Psychiatric Association, 1995). Het dagelijks leven wordt in dit geval beïnvloed door een zwak functionerend geestelijk vermogen. Wanneer een persoon onder het gemiddelde verstandelijk vermogen presteert, namelijk met een IQ van 50-55 tot ongeveer 70, blijft de ontwikkeling van het cognitief, sociaal en praktisch vermogen achter waardoor aanpassing aan de omgeving minder gemakkelijk verloopt. Criteria om aan deze definitie te voldoen beduiden het ontstaan van de beperking voor het achttiende levensjaar en een aanwezigheid van ten minste twee tekorten in of beperkingen van het huidige aanpassingsgedrag die horen bij de standaarden voor de desbetreffende leeftijd en culturele achtergrond. Voorbeelden van classificatierreinen daarbij zijn: communicatie, sociale en relationele vaardigheden, zelfstandig beslissingen nemen, functionele intellectuele vaardigheden, en veiligheid.

Daarentegen beschrijft de Beer (2011) in 'De Kleine Gids: Mensen met een lichte verstandelijke beperking', de kenmerken van het hebben van een LVB wanneer het IQ varieert tussen de 50 en de 85. Naast een beperkt sociaal aanpassingsvermogen, met ten minste twee tekorten op de eerdergenoemde ontwikkelingsgebieden wordt er ook gesproken van bijkomende problematiek. Het hebben van leerproblemen, een psychiatrische stoornis of gezinsproblematiek zijn hier voorbeelden

van (De Beer, 2011). Het hebben van een licht verstandelijke beperking betekent volgens de Beer (2011) dat er op verschillende leefgebieden beperkingen zijn die elkaar beïnvloeden in intensiteit van de achterstand.

Cognitieve domein. Over het algemeen hebben cognitieve vaardigheden volgens Verhulst (2005) te maken met de mate waarin iemand in staat is om kennis en informatie op te nemen en te verwerken. Bij het verwerken van informatie spelen allerlei mentale processen een rol, zoals het vermogen om problemen op te lossen. In de leeftijd van 2 tot en met 11 jaar zijn kinderen, volgens de cognitieve ontwikkelingstheorie van Piaget (Verhulst, 2005) toenemend in staat tot denken. Dit denken is nog niet logisch en systematisch. Piaget noemde volgens Verhulst (2005) het ontbreken van logische denkstrategieën het hoofdkenmerk van de pre-operationele fase. Pas rond het zevende jaar, in de concreet-operationele fase, ontstaat de mogelijkheid om consistent logisch en systematisch te denken. Ook is het kind in deze periode in staat tegenstrijdigheden of onjuistheden te ontdekken (Verhulst, 2005).

Kinderen met een LVB hebben volgens De Beer (2011) een beperkt werkgeheugen. Executieve functies, zoals het vermogen om te focussen en impulsen onder controle te houden zijn onvoldoende ontwikkeld. Mede daardoor hebben kinderen met een LVB moeite met het onthouden en verwerken van informatie. Ook het taalgebruik en taalbegrip blijven hierdoor achter, waardoor deze kinderen minder goed begrijpen wat er door anderen wordt gezegd. Daarnaast zijn bij kinderen met een LVB ook de meta-cognitieve vaardigheden beperkt ontwikkeld, waardoor kinderen moeite hebben met nadenken over het (eigen) leerproces en het toepassen van inzicht op het eigen handelen (De Beer, 2011).

Emotionele & sociale domein. De emotionele ontwikkeling van kinderen met een lichte verstandelijke beperking stagneert veelal op het niveau van een jong basisschoolkind. Sociaal-emotionele vaardigheden, die normaal pas op latere leeftijd tot ontwikkeling komen, zoals empathie, geweten en seksualiteit, blijven daardoor achter en zijn bij kinderen met een LVB minder goed ontwikkeld (De Beer, 2011). Kinderen met een LVB hebben een afwijkende sociale informatieverwerking. Daardoor kunnen ze ofwel vijandiger of juist passiever dan 'gewone' kinderen reageren op bepaalde sociale situaties. Omdat kinderen met een LVB geen uiterlijke handicap hebben worden ze vaak overschat. Daardoor hebben ze vaker faalervaringen op sociaal gebied, wat kan leiden tot een negatief zelfbeeld en weinig zelfvertrouwen. Hierdoor zonderen kinderen met een LVB zich vaker af, waardoor ze minder sociale ervaringen opdoen (De Beer, 2011).

Bijkomende problematiek. Naast beperkingen in de hiervoor beschreven ontwikkelingsdomeinen kunnen kinderen met een LVB volgens De Beer (2011) ook te maken krijgen met psychiatrische problemen, leerproblemen en problemen in gezin en sociale omgeving. Deze factoren kunnen in combinatie met het IQ en een beperkt sociaal aanpassingsvermogen de kans op ernstig antisociaal gedrag vergroten. Door de complexiteit van de problematiek en het vaak ontbrekende sociale netwerk, heeft deze groep langdurige en vaak ook blijvende behoefte aan

ondersteuning.

Digitale mediawijsheid

Kennisnet presenteerde daarom in 2016, samen met het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling [SLO] een model bestaande uit 21^e-eeuwse vaardigheden zoals kritisch-, creatief-, en probleemoplossend denken en het ontwikkelen van basisvaardigheden op ICT-gebied. Buiten het feit dat de naam anders doet vermoeden zijn deze vaardigheden al eeuwen van belang (Rotherham & Willingham, 2009). Toch besteedt het wereldwijde beleid rondom onderwijs juist nú meer aandacht aan het ontwikkelen van een kritisch denkvermogen, samenwerking en probleemoplossende vaardigheden (Cogan & Derricott, 2012). Volgens Pijpers (Stichting Kennisnet 2015) moet een mediawijze LVB-leerling deze competenties bezitten om op een veilige en juiste wijze om te gaan met (sociale) media en het gehele internet als kennisbron. Kinderen hebben daarvoor volgens Walker (2008) een leeromgeving nodig waar zij zich veilig genoeg voelen om hun mening te kunnen uiten. Mediawijsheid is daarbij en van de vier zelfstandige vaardigheden die binnen het model van het SLO aan leerlingen onderwezen dient te worden (Pijpers, 2016).

Mediawijsheid. Op dit moment zet het Platform Onderwijs2032 in op een nieuwe koers in het toekomstgericht onderwijs in Nederland waarbij digitale vaardigheden een kernonderdeel zullen worden van het huidige curriculum (Platform Onderwijs2032, 2015; Cogan & Derricott, 2012). Mediawijsheid fungeert hierbij als een van de vier pijlers binnen het model digitale geletterdheid. De term *mediawijsheid* werd in 2005 geïntroduceerd in het advies van de Raad voor Cultuur *Mediawijsheid: de ontwikkeling van nieuw burgerschap*: “Mediawijsheid is het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld”. Ook Lemish (2016) noemt deze medialisering van de wereld waarin media alle aspecten van ons persoonlijke en sociale leven infiltreert.

Een schoolgaand kind is mediawijs wanneer hij of zij kritisch kan kijken naar zijn eigen (sociale) mediagedrag en die van anderen. Kritisch reflecteren wordt in een mediarijke maatschappij dan ook steeds belangrijker (Mediawijzer.net, 2017; Pijpers, 2015). Op school dienen leerlingen te leren wat de normen en waarden zijn op het gebied van (online) privacy, veiligheid en passende omgangsvormen. Hoe en op welke manier zij hun mediagedrag kunnen beïnvloeden door het bewust vormen van een online identiteit is een onderdeel van dit leerproces (Pijpers, 2015). Pijpers (2016) verdeelt het ontwikkelen van mediawijsheid in het hebben van begrip, namelijk inzicht hebben in de medialisering van de samenleving; begrijpen hoe media gemaakt worden; zien hoe media de werkelijkheid kleuren; gebruik van apparaten, software en toepassingen; informatie vinden en verwerken; content creëren; participeren in sociale netwerken en reflecteren op het eigen mediagebruik. Omdat de ondersteuningsbehoefte bij kinderen met een LVB heel divers is, is het belangrijk dat ook op het gebied van mediawijsheid maatwerk in de ondersteuning geleverd wordt (Nikken & Vergeer, 2015).

Mediaopvoedingsstrategieën

Om kinderen wegwijs te maken in de ontwikkeling van mediawijsheid dienen opvoeders hen hierin te begeleiden. Veel jeugdigen krijgen een smartphone van hun ouders, maar leren niet hoe daarmee om te gaan, omdat ouders soms zelf ook een beperking hebben (Mijn Kind Online, 2010). Onder mediaopvoeding wordt in dit onderzoek bedoeld op alle inspanningen die opvoeders leveren om een kind met een LVB te begeleiden en tot op zekere hoogte zelfstandig en bewust te laten ontwikkelen tot een individu die digitale media kan gebruiken en begrijpen. In onderzoeken wordt geen eenduidige definitie van mediaopvoeding gebruikt. Livingstone en Helsper (2008) beweren dat de breedste definitie die gebruikt wordt alle begeleiding van ouders omvat van de relatie tussen kind en media. Kirwil (2009) omschrijft het daarnaast als alle handelingen van ouders om het internetgedrag van het kind zo positief mogelijk te laten verlopen en risico's te vermijden. Mediatietechnieken bestaan dan enerzijds uit het stellen van regels maar anderzijds uit het uitleggen en bespreken van media (Kirwil, 2009). Internationale studies tonen volgens Nikken (2012) aan dat mediaopvoeding nodig is om het kind op de juiste manier te leren omgaan met media, maar het is nog niet duidelijk welke opvoedstrategie het beste is. De effectiviteit van strategieën is nog onvoldoende onderzocht of op de lange termijn gemeten. Daarnaast wordt er in onderzoek met name gekeken naar hoe ouders omgaan met mediarisico's in plaats van hoe ouders op een positieve manier mediaopvoeding kunnen bieden (Nikken, 2012). Ook ligt de focus van deze studies op de begeleiding van kinderen bij het televisiekijken in plaats van een ondersteuning bij (sociale) media (Nikken, 2012).

Ook Lemish (2016) bespreekt verschillende rollen in bemiddeling over media tussen ouders en hun kinderen. Allereerst kan er worden opgevoed vanuit een directe interventie door het opstellen van regels en het gesprek aangaan. Daarentegen stelt Mediawijzer.net (2014) dat er pas een gesprek plaats kan vinden als ouders en kinderen samen enthousiast zijn over een medium of bepaalde inhoud daarvan. Een andere methode is indirecte beïnvloeding, waarbij de opvoeder fungeert als rolmodel. Dit kan volgens Lemish (2016) op drie manieren. Allereerst door *Awareness & coviewing*, waarbij ouders zich bewust zijn van hun voorbeeldrol, weten wat het kind voor media gebruikt en dit gezamenlijk doen. Daarnaast zijn opvoeders met *Supervision and restrictions* bewust bezig met de intensiteit van mediagebruik en diens functie als straf of beloning. De digitale activiteiten en de mediatijd van het kind worden daarbij gereguleerd door ouders (Livingstone, 2007). Als laatste wordt bij *Instructive mediation*: rekening gehouden met de manier van communiceren, emotionele uitingen, kritisch reflecteren, stimuleren van taal, en het tonen van betrokkenheid (Lemish, 2016; Kirwil, 2009). Toch zijn er tot nog toe slechts weinig experimentele studies die deze kennis ondersteunen en lijkt de ontwikkeling van mediaopvoedingsinterventies onvoldoende op gang te komen, laat staan bij de doelgroep met een LVB.

Sociale mediaopvoeding bij LVB

Hoewel er nog weinig bekend is over de effectiviteit van interventies voor kinderen met een

LVB en hun omgeving zijn er volgens de *Richtlijn Effectieve Interventies LVB* (De Wit, Moonen, & Douma, 2011) zes werkzame factoren die een rol spelen in de haalbaarheid en effectiviteit van een aanpak. Men moet hierbij denken aan uitgebreidere diagnostiek, het afstemmen van de juiste communicatie, het concreet maken, structureren en vereenvoudigen van oefenstof, zorgen voor een veilige en positieve omgeving, rekening houden met het sociale netwerk en het generaliseren van geleerde kennis en vaardigheden.

Kinderen met een LVB hebben veelal een beperkt sociaal netwerk en ouders van deze doelgroep zouden onvoldoende inzicht in de problematiek van hun kind kunnen hebben met ontoreikende opvoedingsvaardigheden tot gevolg (Zoon, 2015). Daarnaast is het mogelijk dat ook de ouders een LVB hebben. Doordat het kind langdurig zorg nodig heeft, is het betrekken van het sociale netwerk een noodzakelijke voorwaarde voor het doen slagen van een interventie. De Wit, Moonen, & Douma (2011) bevelen dan ook aan dat het netwerk van de jeugdige geïnformeerd en betrokken moet worden en dat er aandacht moet worden besteed aan het vasthouden en generaliseren van het geleerde naar andere omgevingen.

Risico's en valkuilen voor LVB

Volgens Lemish (2016) richt de huidige focus met name op negatieve uitkomsten van media, wat een zogenoemde dystopische visie op risico's creëert bij opvoeders. In het grootschalige 'EU Kids Online' onderzoeksrapport van Livingstone, Görzig en Ólafsson (2011) wordt dan ook geconstateerd dat onder andere jongeren met mentale beperkingen, waar jongeren met een LVB ook onder vallen, vijftien procent meer risico lopen om in problematische situaties te geraken op internet dan kinderen die deze problemen niet ervaren. Hoewel er nog weinig data beschikbaar is over de situaties waarin jongeren met een LVB verzeild kunnen raken, geeft de praktijk genoeg voorbeelden.

Zo stellen Stichting Kennisnet (2014) en Nikken en Vergeer (2016) dat kinderen met een LVB makkelijker te beïnvloeden zijn, gevoeliger zijn voor afwijzing en manipulatie, vatbaarder voor verslaving en een verminderd gewetensvermogen hebben. In het rapport 'LVB-jeugd en de risico's van sociale media' door Stichting Kennisnet (2010) werden al valkuilen benoemd zoals het minder goed begrijpen van taal, ontbreken van sociaal inzicht, niet kunnen reflecteren op eigen handelen, moeite hebben met logisch denken of het leggen van een verband tussen oorzaak en gevolg en beheersen van impulsen; een belangrijk aspect met betrekking tot sociale media.

Volgens Nikken & Vergeer (2016) kunnen kinderen met een LVB sneller in de problemen komen wanneer zij (sociale) media gebruiken door een verminderd besef van daar geldende normen en waarden. Door de problematiek van deze jongeren escaleren situaties sneller en belanden ze eerder in vervelende situaties. Zo proberen loverboys regelmatig in deze kwetsbare groep slachtoffers te vinden (Stichting Kennisnet 2010). Stichting Kennisnet (2014) stelt dat het voor jongeren met een LVB soms lastig is om een onderscheid te maken tussen wat echt is en wat nep. Wanneer iemand online oprecht is of wanneer iemand kwaad in de zin heeft. Daarnaast kunnen jongeren met een LVB eerder

slachtoffer worden van cyberpesten, omdat hun taalgebruik en taalbegrip door hun beperkte werkgeheugen achterloopt in vergelijking tot jongeren zonder LVB (Stichting Kennisnet, 2014).

Ontwikkelingskansen

Behalve risico's zijn er zeker ook kansen om (sociale) media positief te gebruiken bij kinderen met een LVB. Volgens Nikken & Vergeer (2016) geven media kinderen met een LVB de kans om mee te doen binnen de maatschappij. Zij noemen onder andere het vergroten van zelfvertrouwen, ontwikkelen van zelfexpressie en het leggen van sociale contacten. Ook bestaan er apps die de cognitieve of taalontwikkeling zouden stimuleren. Om van deze positieve mogelijkheden gebruik te maken is het van belang dat opvoeders en professionals weten waar ze deze ondersteuning kunnen vinden zodat zij toe kunnen passen in opvoeding en ondersteuning van de doelgroep met een LVB (Nikken & Vergeer, 2016).

Stichting Kennisnet (2014) adviseert dan ook dat kinderen met een LVB vanaf de basisschool les zouden moeten krijgen in mediawijsheid. Daar hoort bij dat er ook nieuw lesmateriaal moet worden ontwikkeld voor het onderwijzen en trainen van sociale-mediavaardigheden. Tevens zouden daar ook ouders bij betrokken kunnen worden, zeker wanneer die ook zelf verstandelijk beperkt zijn (Stichting Kennisnet, 2014).

Preventie versus repressie

Opvoeders moeten zich volgens Stichting Kennisnet (2010) bewust worden van hun bijdrage aan mediaopvoeding omdat er grenzen bestaan aan weerbaarheid van kinderen met een LVB waardoor de sociale omgeving altijd een rol zal spelen. Repressie lijkt daarbij niet een goede oplossing te zijn. Verbieden van het gebruik van media lijkt op dit moment als automatische oplossing op te treden na een gevoel van machteloosheid bij opvoeders. Volgens Stichting Kennisnet (2010) moeten jeugdigen met een LVB juist leren omgaan met sociale media in een samenleving waarin dit gebruik steeds belangrijker lijkt te worden. Kinderen en jongeren met een LVB dienen daarom digitaal opgevoed te worden.

Deze opvoeding is echter niet alleen een taak van ouders, maar heeft een integrale aanpak binnen de pedagogische civil society (De Winter, 2012). Er wordt gesproken van een pedagogische civil society wanneer ouders en medeopvoeders zich gezamenlijk inzetten voor het grootbrengen van jeugdigen (De Winter, 2012). Op deze manier kunnen familieleden, burens en leerkrachten naast de ouders een positieve rol spelen bij het opvoeden en mediawijs laten ontwikkelen van kinderen met een LVB (Kesselring, De Winter, Horjus, & Van Yperen, 2013).

Methode

Type onderzoek

Er is gekozen voor een explorierend, kwalitatief veldonderzoek binnen één cluster 3 school in het primair onderwijs (SO). Middels thema's, voortkomend uit aanbevelingen van onderzoeksrapporten van, onder andere Stichting Kennisnet (2014; 2010) en het NJI (Nikken &

Vergeer, 2016) zijn er aan de hand van vier topics semigestructureerde vragenlijsten geformuleerd. In totaal hebben 19 participanten aan het onderzoek deelgenomen, waarvan zes kinderen met een LVB tussen de 8 en de 12 jaar oud, zes ouders van kinderen met een LVB en zeven op de school werkzame professionals (zie Bijlage A). De verzamelde data uit de diepte-interviews werden allen met toestemming opgenomen, geanonimiseerd, getranscribeerd en aan de hand van een vooraf geformuleerde topiclist per participantengroep (zie Bijlage B) geanalyseerd.

Steekproef. Voor de operationalisering van het onderzoek is er op een cluster 3 school voor zeer moeilijk lerende kinderen [zmlk] contact geweest met de teamleider en de intern begeleider. Binnen de schoolpopulatie is er door de schoolleiding gekozen voor een sample met een exemplarisch karakter die bestond uit een gerichte steekproef uit de twee oudste klassen omdat deze sociaal en cognitief in staat zouden zijn ervaringen te delen. Daarnaast werden er bij de school betrokken ouders benaderd om deelname aan het onderzoek te laten slagen binnen een kort tijdsbestek. De ouders zijn geworven middels een informatiebrief (zie Bijlage C) en werden gevraagd om hun kinderen en/of henzelf op te geven door middel van een toestemmingsformulier (zie Bijlage D). De professionals zijn door de teamleider binnen een vergadering gericht gekozen om een brede range in schoolwerkzaamheden en ervaringen te garanderen.

Participanten

In totaal hebben 19 participanten binnen dit onderzoek hun ervaringen kunnen delen middels een diepte-interview geclusterd in drie verschillende groepen, namelijk professionals (N=7), ouders (N=6) en kinderen met een LVB tussen de acht en twaalf jaar (N=6).

Professionals. Allereerst bestond de groep met professionals uit zeven vrouwen, namelijk een teamleider, een intern begeleider (IB'er) en parttime leerkracht, een spelbegeleidster, een psycholoog, een logopedist en twee leerkrachten. Vrijwel alle professionals waren tussen de 40 en 50 jaar behalve één leerkracht van 25 jaar oud. Zij doet in het kader van haar opleiding binnen haar klas een pilotstudie voor iPadonderwijs met de oudste kinderen van school.

Ouders. De groep van zes ouders bestond uit twee mannen en vier vrouwen, allen de biologische ouder van een kind met een LVB en rond de leeftijd van 50 jaar. Iedere gezinssituatie bevatte ook een of meerdere kinderen met een reguliere tot bovengemiddelde ontwikkeling. Vier van de ouders waren getrouwd en de andere twee ouders gescheiden en alleenstaand.

Kinderen met een LVB. De groep bestaande uit zes kinderen bevatte drie meisjes en drie jongens. Hun leeftijd varieerde van 10 tot 12 en zij hadden een cognitief vermogen van 7, 8 en 10 jaar. Drie van de zes kinderen hadden een niet-Nederlandse achtergrond en allen hadden broers en/of zussen met een regulier verstandelijk vermogen. Het verstandelijke, sociaal/emotionele en taalvermogen was bij allen minder goed ontwikkeld waardoor zij langer de tijd nodig hadden om na te denken en hun perspectieven te verwoorden. Hierbij werd er bij de vraagstelling waar nodig rekening gehouden met hun verstandelijk beperkte niveau door verschillende manieren van bevragen, het

gebruik van ondersteunende illustraties en de mogelijkheid om antwoorden te schrijven of tekenen.

Meetinstrument

Bij gebrek aan een bestaand meetinstrument op het gebied van het interviewen van deze doelgroep en hun omgang met media is er gekeken naar eerdere onderzoeken en interventies op andere vlakken voor kinderen met een LVB. In het zoeken naar geschikte methoden om inzicht te krijgen in de (sociale) media-ervaringen van kinderen met een LVB lijkt het goed te zijn verder te kijken dan het ‘online spoor’ dat zij bewandelen (Boyd, 2014). Kinderen moeten de gelegenheid krijgen zichzelf op een inhoudelijke manier te uiten en mee te denken over bijvoorbeeld oplossingsmogelijkheden (Dedding & Moonen, 2013). Een goede combinatie tussen interviewen, observeren, en het laten participeren van de jeugdigen aan onderzoek biedt dan ook een goede kans om daadwerkelijk te begrijpen wat hen aanzet. Dit levert niet alleen inhoudelijke data op, maar zet jeugdigen zelf beter in hun kracht en draagt daarnaast bij aan persoonlijke ontwikkeling (Dedding & Moonen, 2013).

Door middel van dit exemplarische onderzoek kon er een stap worden gemaakt in het blootleggen van de grootste valkuilen en belangrijkste type problemen voor de doelgroep met een LVB. Het was nog niet duidelijk of problemen op cognitief gebied of juist in de sociale vaardigheden van deze doelgroep voorkwamen. Er is daarom aan verschillende groepen participanten gevraagd wat zij als grootste risico en als kansen voor ontwikkelingsmogelijkheden, in relatie tot (sociaal) mediagebruik van de doelgroep met een LVB zouden kunnen zien. Belangrijk bleek het houden van rekening met het verstandelijk en sociaal niveau van deze kinderen en hun omgeving. Hierbij werd gedacht aan vraagstellingen gericht op het cognitief vermogen in plaats van op de kalenderleeftijd en het werken met ondersteunende afbeeldingen in plaats van alleen het gesproken woord.

Variabelen

Aan de hand van bestudeerde literatuur in het theoretisch kader zijn vier topics geïdentificeerd, namelijk: ‘Opvoedingsstrategie met betrekking tot mediawijsheid’, ‘risico’s en valkuilen/vervelende ervaringen van kinderen’, ‘ontwikkelingskansen en mogelijkheden/positieve ervaringen van kinderen’ en als laatste een ‘integrale aanpak en de rol van de pedagogische civil society’ (De Winter, 2012). Deze vier topics zijn vervolgens gedifferentieerd onder drie groepen participanten, namelijk professionals, ouders en kinderen met een LVB (zie Bijlage B).

Opvoedingsstrategie. In de interviews zijn zowel ouders als professionals bevraagd naar de opvoedstrategieën die zij in het kader van mediawijsheid hanteren. Zo is gevraagd naar geldende regels, normen en waarden, bewustzijn van eigen mediawijsheid, preventie versus beschermen of onderwijzen en inlevingsvermogen in de interesse van het kind om zo theoretische concepten te operationaliseren. Er is bijvoorbeeld de vraag gesteld ‘Toont u belangstelling voor de online-leefwereld van uw kind?’ Aan de kinderen is gevraagd of thuis en op school gedragsregels gelden op het gebied van (sociale) mediagebruik en of wordt geïnformeerd naar wat zij online doen en met welke reden.

Risico’s en valkuilen. Tijdens de interviews werd er aan professionals en ouders gevraagd wat

zij als risico's en valkuilen konden noemen, typerend voor de doelgroep met een LVB. Zo werd gevraagd naar een link tussen genoemde risico's en valkuilen en ontwikkelingsgebieden die bij de doelgroep met een LVB onderontwikkeld kunnen zijn. Een vraag betrof: 'Kunt u een voorbeeld geven van een situatie die risicovol was voor uw kind?'. De kinderen konden bij deze topic ervaringen benoemen die lastig of vervelend voor hen zijn geweest tijdens het gebruik van (sociale) media.

Ontwikkelingskansen en mogelijkheden. Naast typerende risico's voor de doelgroep met een LVB werd in de interviews met ouders en professionals ook gevraagd naar kansen en mogelijkheden. Wederom werd gevraagd genoemde kansen of mogelijkheden te linken aan ontwikkelingsgebieden, specifiek voor deze doelgroep kinderen. Zo werd gevraagd: 'Hoe denkt u over media als ondersteuning in de ontwikkeling van kinderen met een LVB?'. Kinderen vertelden onder deze topic hun positieve ervaringen met (sociale) media en wat zij het leukste vinden om online te doen.

Integrale aanpak en de rol van de pedagogische civil society. Tegen het einde van de interviews werd aan de ouders en professionals gevraagd wat op dit moment zou moeten veranderen om de positie van de doelgroep met een LVB te versterken in het kader van mediawijsheid. Zo werd gevraagd naar een rolverdeling binnen deze aanpak voor, onder andere beleidsmakers, scholen, leerkrachten, ouders en het kind zelf met een vraag als: 'Wat zou er in uw ogen moeten veranderen om de positie van LVB-kinderen in een mediawijze wereld te verbeteren?'. Binnen deze topic werd aan de kinderen gevraagd of zij anderen zouden kunnen ondersteunen in het ontwikkelen van digitale vaardigheden of wegwijs zouden willen maken in hetgeen zij online het beste zijn.

Analyse

Door middel van deductieve codering zijn de drie groepen afzonderlijk van elkaar in Word geanalyseerd door vooraf bestudeerde literatuur, aan de hand van eerdergenoemde topics als basis voor te verwachten constructen binnen uitspraken (Baarda, 2009; Ritchie & Lewis, 2003). Men kan hierbij denken aan 'het ontbreken van' een mediabeleid op school, een 'focus op risico's' van (sociale) media, het 'beschermen' van kinderen met een LVB tegen deze risico's in plaats van het 'wegwijs maken in' een blijvende wereld met media en het 'onweten' in interessegebieden van kinderen met LVB.

Vervolgens is gekeken welke codes met elkaar samenhangen en welke hiërarchie bepaald kon worden. Daarna is door middel van selectieve codering gekeken naar verschillen en overeenkomsten en welke patronen en eventuele verbanden binnen en tussen de groepen opvielen. Hierdoor kon de geanalyseerde data geïntegreerd worden met de eerder gevonden theorieën binnen literatuur (Baarda, 2009; Ritchie & Lewis, 2003).

Validiteit & betrouwbaarheid

Door het toepassen van triangulatie, middels het bevragen van dezelfde topics vanuit drie verschillende perspectieven van respondenten binnen de pedagogische civil society (inclusief de doelgroep met een LVB zelf), zal de betrouwbaarheid van dit onderzoek toenemen (De Winter, 2012; Ritchie & Lewis, 2003; Thurmond, 2001). Ondanks dat de betrouwbaarheid toeneemt door het

bevragen van verschillende inzichten zal er rekening gehouden moeten worden met een effect van semigestructureerde vragenlijsten, waarbij vragen wellicht niet eenduidig zijn binnen de drie participantengroepen (Baarda, 2009; Ritchie & Lewis, 2003). Door kinderen met een LVB, naast professionals en ouders zelf een stem en rol binnen het participatieproces te geven, kunnen ervaren problematiek en positieve ervaringen beschreven worden wat de validiteit van dit onderzoek ten goede komt (De Winter, 2012).

Ethische overwegingen. Gedurende het onderzoeksproces zijn een aantal dilemma's overwogen, zoals de houding als onderzoeker ten opzichte van kinderen met een LVB. Een ethisch-methodologisch dilemma bleek het vinden van een balans tussen objectiviteit en betrokkenheid als onderzoeker. Daarnaast is het de vraag of kinderen met een LVB geacht kunnen worden een diepte-interview te geven en welke aanpassingen ervoor nodig zijn om het beste mogelijke resultaat te verkrijgen. Ten slotte is het de vraag of men kan garanderen dat kinderen met een LVB de waarheid spreken, zich daadwerkelijk bewust kunnen zijn of hun onderwijzers of ouders napraten. Dit zou consequenties kunnen hebben voor de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek (Dedding, Jurrius, Moonen & Rutjes, 2013).

Resultaten

In de resultatensectie worden bevindingen vanuit 19 interviews geformuleerd aan de hand van vier topics voor drie verschillende participantengroepen, namelijk professionals, ouders en kinderen met een LVB. Alle zes de ouders zagen media een grote rol innemen in het dagelijks leven thuis, waar verschillende soorten media-apparatuur, zoals smartphones, i-pads en laptops aanwezig bleken te zijn. Alle professionals merkte op dat het gebruik van media door leerlingen thuis, ook op school een rol inneemt. De (sociale) media die door zowel de ouders als de kinderen het meeste werden genoemd waren WhatsApp als communicatiemiddel en YouTube voor het vergaren van kennis en plezier.

Professionals

Om de vraag "Welke risico's en kansen zien professionals binnen een mediawijze ontwikkeling van kinderen met een LVB?" te kunnen beantwoorden zijn er vragen gesteld in het kader van opvoedingsstrategieën binnen het onderwijsbeleid, risico's & valkuilen, ontwikkelingskansen & mogelijkheden en de rol van de pedagogische civil society binnen een integrale aanpak (De Winter, 2012).

Opvoedingsstrategieën binnen het SO. Professionals noemden allen het ontbreken van gegrond beleid vanuit de overheid met betrekking tot het onderwijzen van (sociale) mediawijsheid, waardoor de rol van media in de klassen nog summier is. Een van de leerkrachten noemt het zelfs een ondergeschikte rol wanneer we kijken naar 24-century skills. Het bieden van bescherming voor deze groep kwetsbare kinderen wordt door alle professionals genoemd als een voorwaarde op deze school. Eerdere voorvallen op het gebied van negatief mediagedrag tussen kinderen hebben geleid tot een concept-protocol van een A-vier die bekend is bij twee klassen waarin de oudste kinderen zitten. Drie

professionals noemen de verantwoordelijkheid tot mediaopvoeding als een gezamenlijk taak voor zowel ouders als school. Twee andere professionals vinden de taak primair bij de school liggen om zo kinderen uit sociaal zwakkere achtergronden een basis mee te geven:

“Je hebt met een groep te maken die uit sociaal zwakke milieus komen. Ouders weten zelf ook weinig of zijn zwakbegaafd. Kinderen moeten dat dan zelf uitzoeken of van elkaar leren en ik vind dat je daar wel moet voorlichten.”

Uniforme regels bestaan volgens de professionals nog niet voor de gehele school maar alleen voor de twee oudste groepen, waar eerder negatieve (sociale) mediazaken zijn voorgevallen. Deze regels betreffen het uitzetten van de mobiele telefoon en het verbieden onlinegroepen. Gebruik van sociale media, zoals Facebook blijkt volgens vier professionals lastig klassikaal in te zetten, omdat een hoop kinderen geen telefoon bezitten of dit verstandelijk niet aan kunnen. Drie professionals benoemen een nadruk op risico's en het bewust maken van effect op anderen. Over het algemeen gaat school een open gesprek aan op basis van inbreng uit kinderen zelf.

Hoe met bewustzijn omtrent mediagedrag wordt omgegaan verschilt per leerkracht. Daarnaast heeft het bewustzijn van LVB-kinderen een grote range. Daarom moet volgens verschillende professionals worden aangepast aan het kind. Toch benadrukken vijf professionals dat deze doelgroep met dezelfde maatschappij te maken zal krijgen en hierbinnen zullen participeren. Dit kan door voorbereiding op een algemeen soort regels, normen en waarden waar tools aan hangen. Zes professionals benadrukken deze regels wel te blijven herhalen om het te laten beklijven. Een andere leerkracht geeft aan dit zou te visualiseren door middel van drama; het laten ervaren hoe gedrag overkomt op een ander, het laten voelen van eventuele impact:

“Het heeft meer effect om erachter te komen waarom die beslissing is genomen. Wat maakt het verschil tussen realiteit en een onlinewereld? Bewustwording bij het kind stimuleren en dit visualiseren door drama, dan voelen ze het wel.”

Specifieke risico's & valkuilen.

Er wordt door drie professionals genoemd dat volwassenen onvoldoende mediawijs zijn om te kunnen achterhalen wat er daadwerkelijk gebeurt. Als reden wordt hiervoor de snelle ontwikkeling omtrent media gegeven. Kinderen van ouders die wel heel vaardig zijn maar nog niet mediawijs, vormen volgens drie professionals een risicogroep:

“...daar zijn er kinderen die om 22:00 uur 's avonds nog foto's versturen, dat kan toch niet?”

Daarnaast wordt het 'sociaal/emotioneel' functioneren op lager niveau gezien als valkuil wanneer het kind in aanraking komt met leeftijdsgenoten en diens interessegebieden. Ook noemen vijf professionals risico's op het 'cognitieve gebied' waaronder het niet kunnen overzien van gevolgen in onvoorziene situaties valt. Toch noemt een andere leerkracht dat bij leerlingen waarbij de problematiek nu is geconstateerd weldegelijk cognitief begrip te behalen valt. Weer een andere leerkracht zegt dat de kinderen geen daadwerkelijk besef kunnen ontwikkelen en dat het in ieder geval bij jongere kinderen aangeleerd gedrag is.

Alle professionals noemen risico's op het 'sociaal/emotionele vlak', zoals kinderen uit een *lager opgeleid milieu* en *zonder eigenheid*, die makkelijk te beïnvloeden zijn door *naïviteit* en daardoor in aanraking kunnen komen met *loverboys* en *drugshandel*. Ook een achterstand op 'taalgebied' vormt volgens vier professionals een risico, waardoor begrip van taal op online media en het uitdrukken van emoties lastig blijkt. Toch wordt er benadrukt dat het overzien van gevolgen ook voor reguliere pubers een risico kan zijn maar dat er op sociaal/emotioneel en cognitief gebied 'iets' ontbreekt in het *inlevingsvermogen*, het *inzicht in bedoelingen* en het *scheiden van hoofd en bijzaken*:

"...die filmpjes kijken van rappers met goud en dat die gewoon door van die drugsrunners gebruikt worden. Dat heb ik wel bij een aantal leerlingen de afgelopen jaren gezien. En loverboys bij meisjes die slecht aangesloten zijn bij de echte wereld."

Drie professionals stellen de hogere niveaus binnen LVB als het meest kwetsbaar voor risico's omdat zij telefoons een aansluiting met leeftijdsgenoten hebben. Daarnaast stellen twee professionals dat de laagste niveaus daartegenover geen mediawijsheid behoeven omdat die niet in aanmerking komen voor mediagebruik met kans op risico.

Ontwikkelingskansen & mogelijkheden.

Op alle ontwikkelingsgebieden bestaan er volgens de professionals mogelijkheden, met name op het 'sociale gebied'. Daarnaast stellen vijf professionals dat media op 'cognitief gebied' klassikaal ingezet kan worden en daarmee het 'visuele aspect' te gebruiken bij het ondersteunen en ontwikkelen van o.a. communicatieve vaardigheden:

"...er moet een link komen naar het online gebeuren. Alleen dan meer op cognitief gebied. Dat je dan iets uitlegt in de les en dat je dan denkt dat ze het niet begrijpen en dat ze het via de computer een spel doen en dat je dan realiseert dat het er toch in zit."

Rolverdeling integrale aanpak

Allereerst wordt een nadruk op de benaderingswijze door alle professionals aangescherpt. Zo stelt een professional dat binnen richtlijnen vanuit het regulier onderwijs een simpele benaderingswijze mist onder bestaand materiaal. Daarnaast komen de professionals met verschillende ideeën naar voren hoe een toegespitste benaderingswijze in de brede range met LVB te vervullen. Zo stellen twee professionals een differentiatie op IQ en achtergrond in de thuissituatie. Een andere professional stelt differentiatie voor op basis van drie uitstrooprofielen. Een laatste professional zegt per klas te bepalen hoe deze benaderingswijze in te vullen omdat deze dan met de groep mee zou kunnen groeien. Over het algemeen stellen de professionals dat kinderen op een lager emotioneel vermogen zullen blijven hangen maar dat het materiaal wel moet worden aangepast aan de interessegebieden waar zij op hun kalenderleeftijd mee te maken krijgen. Welke vaardigheden daar dan bij horen, inclusief gedragsregels op niveau zal uiteindelijk vertaald moeten worden naar verschillende cognitieve leeftijden. En die verschilt volgens de professionals nu juist:

"Het voordoen wat ik zeg, het drama, het spel. En ik vind dat ze dat ook bij de grotere kinderen moeten doen. Iedereen heeft zo zijn eigen visie maar je ontkomt niet aan een telefoon. Daarna komt pas de

uitleg en de realisatie. En hier moet je dat vertellen vertellen, vertellen, herhalen, herhalen, herhalen en visueel maken. Het samen doen. Ze moeten het als het ware voelen hier. Want alleen vertellen is veel te weinig. Daarin schieten we denk ik nog tekort.”

Een professional stelt een basishandleiding of methode vanuit de overheid voor zodat richtlijnen kunnen meegroeien met mediaontwikkelingen. Vier professionals noemen (sociale) media als middel te willen gebruiken gedurende verschillende vakken om kinderen de vaardigheden en de omgangsnormen te leren. Twee professionals benadrukken dat er met name een taak voor de school ligt omdat een meerderheid van de ouders door het eveneens hebben van een LVB niet in staat is zelf mediaopvoeding te bieden. Over het algemeen zou een wisselwerking en een discussie tussen ouders en de school volgens de professionals het beste werken door op een lijn te communiceren. Hoe minder bereikbare of betrokken ouders te betrekken kon niet worden beantwoord.

De rol van kinderen werd door de professionals niet gezien als ‘eenrichtingsverkeer’. Zo stelde er een professional voor om een leerlingenraad op te richten om zo gedachtes uit te wisselen. Andere professionals adviseerde alleen de oudere kinderen hierin te betrekken en hun belevingswereld op media te bevragen.

Ouders

Om de vraag “Welke risico’s en kansen zien ouders of opvoeders van LVB-kinderen in het ontwikkelen van (sociale) mediawijsheid?” te kunnen beantwoorden zijn vragen gesteld in het kader van gehanteerde opvoedingsstrategieën in de thuissituatie, risico’s & valkuilen, ontwikkelingskansen & mogelijkheden en de rol van de pedagogische civil society binnen een integrale aanpak.

Opvoedingsstrategieën thuis. Van de zes ouders spreken drie hun kind aan op hun kalenderleeftijd, één specifiek op diens cognitieve leeftijd en twee zeggen hun kind te benaderen zoals die het op dat moment nodig heeft. Alle ouders hanteren dezelfde normen en waarden voor kinderen met als zonder een LVB. Van de zes benadrukten er drie dat zij indirecte afspraken bij het kind met een LVB wel op diens niveau uitleggen en meerdere malen herhalen. Wanneer zich directe gedragsregels voordoen, zoals het uitstellen van bezit van een eigen telefoon, intensiteit van gebruik of het niet meenemen van de telefoon naar de slaapkamer geven vijf ouders aan geen uitleg hierover te geven wegens onbegrip van het kind. Als reden geven ze het beschermen van de mogelijke kwetsbaarheid van hun kind door hen niet nieuwsgierig te maken en daarom gesprekken te vermijden.:

“Nee, omdat ik het onderwerp niet proactief wil bespreken....ik maak de risico’s niet bespreekbaar omdat ik haar nieuwsgierigheid niet wil wekken. Toch komt zij in aanraking met andere kinderen die slimmer zijn of ‘streetwise’, dat heb ik mij op een gegeven moment ook wel gerealiseerd.”

Een andere ouder geeft aan alle media-apparaten aan haar eigen computer te hebben gelinkt waardoor zij haar dochter denkt te beschermen en alles ziet zonder dat zij dit weet. Alle zes de ouders geven aan hun kind te willen beschermen voor eventuele gevaren in plaats van preventief het gesprek te voeren. Een van de ouders zegt dat er zich situaties voor moeten doen om dergelijke onderwerpen te kunnen

bespreken en die zijn nog niet aan de orde geweest. Een andere ouder zegt geen grip te hebben omdat haar kinderen zo verschillend en zoveel slimmer zijn op het gebied van media dan zijzelf.

Tijdens gesprekken met ouders was er een verandering in bewustzijn merkbaar door het relativiseren op eigen handelen en het toelichten van het aangaan van een open gesprek. Vier van de zes ouders gaven aan het daadwerkelijke begrip van hun kind te onderschatten terwijl een ouder zei niet te twijfelen aan het begrip van haar kinderen omdat zij weten hoe zij zich te gedragen:

“Mijn jongste dochter zit ook naast die gesprekken met de oudste twee over sociale media maar ik check niet in hoeverre ze vat wat er gezegd wordt en ik geloof dat me dat ook wel goed uitkomt want ik zou het gebruik van facebook niet bij haar stimuleren maar ik zou er ook geen problemen mee hebben. Weer een blinde vlek bij mij, ik zou het dus niet stimuleren. Ik denk eigenlijk dat zij wijzer is dan ik denk en dat zij het wel degelijk in de smiezen heeft. Die wijsheid zal zij dan denk ik oppikken als wij erover zitten te praten want ik spreek haar er niet zelf op aan.”

Toch vertelde een andere ouder een inhoudelijke betekenisgeving en realisatie van haar dochter niet voor te kunnen stellen en schaaft enige vorm van begrip onder ‘het napraten van de juf’. Alle zes ouders stellen interesse in de online belevingswereld van het kind te hebben doordat kinderen af en toe vertellen welke apps of sites zij bezoeken maar kennen niet de manier waarop zij zoeken. Wel zeggen vijf ouders af en toe over de schouder mee te kijken waarvan een ouder door middel van een digitale link tussen alle apparaten. Alle zes ouders zeggen een open gesprek aan te gaan wanneer het kind te maken krijgt met een vervelende mediaervaring maar dit nog niet preventief doen.

Specifieke risico’s & valkuilen. Alle zes ouders benoemen hun angst op het gebied van *ongrijpbaarheid*, daarbij zeggen drie ouders andere opvoedingsstrategieën als een risico te zien wanneer hun kind in andere omgeving blootgesteld wordt aan (sociale) media. Een van die ouders stelt het verstrekken van een telefoon aan zijn dochter uit om enige controle te houden. Daarnaast werd er door drie ouders *intensiteit* genoemd als risico die *verslaving* en een *passieve manier van informatieverstrekking* tot gevolg kunnen hebben.

Er zijn 5 ouders die valkuilen op het ‘cognitieve gebied’ benoemen waaronder het doorzien van *gelaagdheden*, *inschatten en interpreteren van bedoelingen* en *goedgelovigheid* worden aangehaald. Een andere valkuil die door een ouder wordt genoemd is het *visuele aspect* waarbij kinderen die een taalachterstand hebben sneller foto’s en video’s zullen versturen:

“Je denkt eerst voor haar is het minder bedreigend, dat appen en chatten loopt niet zo’n vaart want ze vindt lezen en schrijven moeilijk. De valkuil zit hem bij LVB in de blinde hoek van foto’s en filmpjes. Daar ligt een grotere dreiging. Ik ben bang, maar misschien ten onrechte dat mijn jongste dochter dat inzicht niet in zich heeft.”

Vier ouders zien de risico’s voor kinderen met een LVB op ‘sociaal/emotionele niveau’. Zij noemen *seksuele intimidatie* of het in *aanraking komen met loverboys* tevens als het grootste risico voor de doelgroep met een LVB terwijl een andere ouder ook *bijkomende gedragsproblemen* noemt die mogelijk agressie kunnen stimuleren bij het spelen van gewelddadige spellen. Daarnaast noemen drie ouders *online pesterijen* en *groeps gesprekken* als een risico:

“Grootste risico voor haar vind ik seksuele intimidatie, want ergens zal zij zich ook seksueel gaan ontwikkelen en nieuwsgierig worden. Ik weet niet hoe ze dat gaat ontwikkelen. Ik ben bang voor het moment dat dat soort filmpjes voorbij gaan komen...”

Ontwikkelingskansen & mogelijkheden. Een ouder vindt het lastig om een positief aspect te noemen van (sociale) mediagebruik maar noemt vervolgens *WhatsApp* als een alternatief voor face to face contact. Daarnaast noemt zij het visuele aspect van filmpjes op *YouTube* als een hulpstuk wat zorgt voor de ontwikkeling van *technisch inzicht*. Daarnaast benoemt zij dat haar kind, ondanks een taalachterstand, door middel van het *bevragen van ‘Siri’* alles kan vinden. Uiteindelijk zien twee ouders ontwikkelingsmogelijkheden binnen het ‘sociaal/emotionele niveau’ door op een veilige manier mee te kunnen komen met de rest van de wereld en *zichzelf sociaal te ontplooien*.

Daarnaast benoemen zes ouders ontwikkelingskansen op het ‘cognitieve gebied’ waarbij het rekenen en lezen en daarmee *educatieve vaardigheden* kunnen worden gestimuleerd. Ook stellen vijf ouders het *visuele aspect* van online media als een ontwikkelingskans te zien voor kinderen met een LVB. Als voorbeeld wordt het kijken van video’s op *YouTube* genoemd waarbij kennis door middel van *herhaling* en visualisatie kan beklijven. Drie ouders noemen het gebruik van *YouTube* en het appen en lezen van berichten op *WhatsApp* als een mogelijkheid tot ‘taalontwikkeling’.

“Ze moest laatst een spreekbeurt over paarden voorbereiden en toen gingen we dat een beetje met haar oefenen en toen dachten we waar haalt ze dit allemaal vandaan maar ze zit natuurlijk eindeloos naar al die filmpjes te kijken...”

Rolverdeling integrale aanpak. Alle ouders noemen primair hun eigen verantwoordelijkheid in het opvoeden met mediawijsheid en toetsen van praktische haalbaarheid. Ook wordt er door alle ouders een samenwerking met school geopperd met school, zodat kinderen uit een thuissituatie waarin mediaopvoeding niet aan bod komt, door mediaonderwijs op school een basis meekrijgen.

“De gemiddelde ouder ziet er anders uit dan de gemiddelde ouder op een reguliere basisschool. Je zou die mensen daarin wel mee moeten nemen. Ik denk dat je anders een kloof krijgt die je niet dicht en dan mis je je doel. Dus ik zou het toejuichen als de school een verantwoordelijkheid zou nemen.”

Daarnaast noemen vier ouders het delen van schoolbeleid omtrent mediagedragsregels en programma’s, zodat eenzelfde regelgeving kan worden doorgetrokken in mediaopvoeding thuis. Ook opperen drie ouders het ontwikkelen of aanpassen van deze apps of programma’s op het aanspreken op ontwikkelingsniveau van een LVB-kind naast het aanbod van materiaal op kalenderleeftijd en interesses.

Op de vraag of kinderen ook een rol kunnen spelen in het ontwikkelen van beleid rondom mediawijsheid wordt aanvankelijk terughoudend gereageerd. Een ouder noemt kinderen een zorgobject die beschermd moet worden en geen rol kan spelen in beleid omdat daarvoor een visie nodig is. Tijdens het onderbouwen van perspectieven benoemen uiteindelijk alle ouders dat kinderen wel een rol kunnen spelen in het delen van hun ervaringen en wensen. Verder pleitten vijf ouders dat beleid wellicht moet beginnen bij de belevingswereld van de kinderen om zo aansluiting te kunnen

garanderen en daarbij een *bottom up* beleid te stimuleren:

“Nou ik denk dat je kinderen moet vragen naar hun belevingswereld, wat vind je leuk aan zo’n telefoon en wat zou je ermee kunnen of willen kunnen en waar gebruik je hem nu voor en zou het leuk zijn als je ook dit en dit zou kunnen. Natuurlijk zijn ze in hun verstand minder ontwikkeld maar een kind van 7 kan ook een antwoord geven op een vraag. Het is maar hoe je de vraag stelt.differentiatie aan gaat brengen om te kijken wat kunnen we er dan mee dan vind ik zeker dat het helpt want het moet natuurlijk wel aansluiten. Ik zei net ouders en leerkrachten maar bij de kinderen moet je natuurlijk eigenlijk beginnen.Participeren he.....”

Kinderen met een LVB

Om de vraag “Wat ervaren LVB-kinderen zelf als problemen en mogelijkheden van hun (sociale) mediagedrag?” te kunnen beantwoorden zijn zij benaderd als expert en gevraagd de eventuele gedragsregels thuis en op school omtrent (sociale) mediagebruik te benoemen, of er geïnformeerd wordt naar hun interessegebied online, wat ervaringen zijn met betrekking tot negatieve en positieve ervaringen online en of zij iets kunnen leren. Ten slotte kregen ze de vraag of zij anderen zouden kunnen ondersteunen in het ontwikkelen van digitale vaardigheden of mediawijsheid.

Ervaren gedragsregels thuis versus school. Drie kinderen vertellen dat thuis helemaal geen regels zijn, maar dat ouders wel weten wat zij op internet doen door erover te vertellen. De kinderen gebruiken online media op hun kamer, in de woonkamer of buiten. Drie kinderen vertellen dat thuis niet wordt verteld over online gedragsnormen maar dat ouders af en toe meekijken. De reden is onduidelijk. Over school weten alle kinderen te vertellen dat er een aantal regels zijn, zoals het uitzetten van de telefoon en het niet aanmaken van groepsapps.

Ervaren interesse volwassenen.

Drie kinderen geven aan dat ouders vrijwel geen interesse tonen in de inhoud van hun onlinegedrag, ondanks dat ze weleens hierover proberen te vertellen. School daarentegen vraagt volgens alle kinderen meer dan hun ouders thuis. Ze vragen dan met name naar de negatieve kant van online media en welke spellen worden gespeeld:

“Nee, eigenlijk niet nee. Nee ze vragen niet wat ik leuk vind om te doen. Op school heel af en toe, door de juffen. En dan vragen ze dingen als kan het gevaarlijk, worden, wordt je er bang van, vond je het wel echt leuk, doe je iemand die gemeen doet zomaar verwijderen. Ze vragen ook weleens of wij goed met internet om kunnen gaan en dan zeggen heel veel kinderen ja, omdat ze denken dat ze heel goed met internet om kunnen gaan. Maar ik denk dat dat niet zo is. Want misschien gaat het in een keer fout en dan denk je ik had geen ja moeten zeggen. Kan wel beetje door ouders gevraagd worden, maar school vraagt denk ik het meeste. Ouders kunnen dingen vragen om hun kind te beschermen en dan gaan ze een beetje opletten.”

Negatieve ervaringen.

Alle kinderen noemen *groeps gesprekken* als een negatieve ervaring van zichzelf of anderen waarin wordt *gepest, gescholden, ruzie gemaakt, bedreigd* en ‘vieze’ geluiden worden verzonden.

(Groeps)pesterijen op Facebook, WhatsApp en Instagram ontstaan volgens een kind doordat het daarin ‘te druk’ wordt en kinderen daardoor ruzie met elkaar krijgen. Vervolgens vertellen 2 kinderen dat er ongewenst kinderen aan zo’n groepsgesprek kunt worden toegevoegd. Een van de kinderen die dit (online) gepest heeft ervaren noemt de pesters ook ‘irriteerders’ die niet doorhebben wat zij doen en durfde niet naar school door bedreigingen:

“Ja op WhatsApp, maar er zijn een paar rare kinderen maar die heb ik al verwijderd uit mijn contacten en geblokkeerd maar dan word ik weer toegevoegd. Een jongen van school zei toen ook, wacht maar ik sla je tanden uit je bek lul. En toen we zijn ouders opbelde toen zei hij ik ga je bedreigen met een mes.”

Op de vraag naar hun reactie wanneer iemand een vervelende foto online zou zetten antwoorde alle kinderen dat zij dit erg zouden vinden met de reden dat veel mensen - twee kinderen noemde de hele wereld - dit zouden zien en dat de foto lang online blijft staan. Een kind gaf aan dat haar zus weleens zo’n vervelende foto voorbij heeft zien komen en dat diegene erg onzeker werd:

“Dan denk ik hoezo doe je dat, dat is toch helemaal niet leuk, denk aan de kinderen die het kijken. Je noemt dan het voor kinderen is, maar dan is het helemaal geen kindervideo. Dan denk ik we gaan het met zijn allen dislikten tot het weg gehaald wordt...”

Een kind vertelde dat hij diegene terug zou pakken met hulp van een neef. Een ander kind zou het helemaal zelf op willen lossen, zonder hulp van anderen, omdat je volgens hem nooit weet wanneer je er zelf iets mee te maken kunt hebben. De andere 4 kinderen zouden het aan hun ouders of juf vertellen om een oplossing te zoeken.

Positieve ervaringen.

Het opzoeken van filmpjes voor spreekbeurten, talen en instructievideo’s op YouTube wordt door vier kinderen genoemd als het leukste om online te doen. Alle zes de kinderen noemen WhatsApp voor het onderhouden van contacten en dit varieert van alleen familie, vrienden tot grotere groepsapps met de jongens uit de beurt. Drie kinderen geven aan dat het makkelijker is om te typen, in te spreken of te bellen dan te schrijven en lezen. Eveneens geven drie kinderen aan het leuk te vinden op WhatsApp met vrienden lieve berichtjes te versturen. Onder de categorie leukste spellen wordt er door vier kinderen een ‘renspel’ genoemd, door twee kinderen het gevechtsspel GTA-5, door twee kinderen Minecraft en Muscial.ly wordt eveneens door twee kinderen genoemd om video’s mee op te nemen.

Behulpzaamheid ontwikkeling anderen.

De hulp naar anderen verschilt bij de kinderen in het uitleggen van downloaden tot het helpen aanmaken van Instagram. Twee kinderen gaven aan een spreekbeurt of ouderavond te willen geven waarvan er een voorstelde het via een livestream vanaf haar kamer te doen omdat ze zich daar veiliger voelt dan tegenover de mensen zelf. Twee kinderen vertelden niet te willen helpen door liever zelf nog te spelen of bang voor straf te zijn:

“Ik zou uitleggen hoe het werkt, bijvoorbeeld alles over Minecraft. Ik geloof dat ik dat wel kan omdat ik van moeilijk tot makkelijk kan uitleggen. Een ouderavond zou ik veel te druk vinden, dan zie ik veels te

veel mensen. Ik zou op mijn rustige kamer op een live-ding uit kunnen leggen wat dan wordt uitgezonden.”

Discussie

Dit kwalitatieve onderzoek poogt de vraag: *In hoeverre kan het gebruik van (sociale) media door kinderen met een licht verstandelijke beperking in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar bijdragen aan ontwikkelingskansen en het vergroten van mediawijsheid?* te beantwoorden door middel van een literatuurstudie en dataverzameling op een SO. In totaal hebben 19 participanten deelgenomen. Door middel van een literatuurstudie en een kwalitatief onderzoek op een SO met 19 participanten konden zes deelvragen behandeld worden. Door de participanten te verdelen over drie groepen konden drie invalshoeken bevraagd worden. Zodoende werden inhoudelijke ervaringen op het gebied van (sociale) mediagebruik en mediaopvoeding bij de doelgroep met een LVB, met betrekking tot specifieke problematiek en mogelijke ontwikkelingskansen blootgelegd.

Zienswijze professionals.

Professionals gaven het ontbreken van een algemeen beleid omtrent onderwijs in mediawijsheid ondanks het aangeven van de grote rol die media in het leven van hun leerlingen. Door een focus op risico's van (sociale) media voor een kwetsbaar LVB-kind, beschermt de school (oudste) leerlingen met een hoger niveau door regelgeving omtrent het verbieden van telefoongebruik en het aanmaken van online groepsgesprekken. Negatieve (sociale) mediaervaringen van deze kinderen binnen online groepsgespreken vormde de aanleiding tot regelgeving.

Negatieve mediaervaringen van LVB-kinderen werden door professionals vertaald in valkuilen zoals een gebrek aan mediawijsheid bij volwassenen en het functioneren op een lager sociaal/emotioneel niveau. Professionals noemde risico's zoals het in aanraking komen met loverboys of drugshandel. Ook werden het minder goed overzien van gevolgen en interpreteren van taal en emoties gezien als risico's. Door bezit van een telefoon en omgang met leeftijdsgenoten wordt de LVB-groep met een hoger niveau als het meest kwetsbaar gezien.

Professionals zagen een samenwerking tussen zowel ouders als de school om zo ook kinderen uit sociaal zwakkere milieus een basis te bieden in mediaopvoeding. Ondanks een verschil in mening over het wel of niet mediawijs kunnen ontwikkelen van deze doelgroep zien professionals mogelijkheden op zowel sociaal, cognitief en taalontwikkelingsgebied. Hoe een benaderingswijze vorm te geven werd niet eenduidig beantwoord. Een overkoepelende methodiek om met leerlingen in gesprek te gaan over mediagebruik is daarom een gedeelde behoefte van professionals.

Zienswijze ouders

Ouders gaven aan LVB-kinderen met dezelfde normen waarden op te voeden als kinderen zonder LVB maar te differentiëren op aanspreekniveau. Daarnaast bestaan er regels in intensiteit niet meenemen van media-apparatuur naar de slaapkamer. Het merendeel van de ouders geeft aan geen uitleg te geven over regelgeving met als reden onbegrip van het kind. In plaats van een preventief

gesprek ligt er nu prioriteit bij het beschermen van het kind tegen eventuele gevaren, door weghouden of vermijding. Ondanks angst voor eventueel gevaar zouden ze allen openstaan voor een gelijkwaardig gesprek. Een veranderend bewustzijn van ouders was merkbaar door reflectie op eigen handelen en de opmerking hun kind te onderschatten in mate besef.

Toch gaven ouders angst, met betrekking tot ongrijpbaarheid aan wanneer hun kind zou worden blootgesteld aan andere mediaopvoedingsstrategieën. Daarnaast noemden ouders valkuilen op het cognitieve gebied zoals het niet doorzien van gelaagdheden, goedgelovigheid en sneller versturen van foto's door voorkeur voor visuele media. Ook zien ouders risico's in intensiteit, verslaving, seksuele intimidatie en online pesterijen. WhatsApp en YouTube worden daarentegen genoemd als, visuele middelen die ontwikkelingskansen voor sociaal contact, zelfontplooiing, cognitieve, taal, technische of educatieve vaardigheden stimuleren.

De rol van kinderen binnen deze ontwikkeling werd in eerste instantie afgehouden door hen te willen beschermen. Uiteindelijk worden de ervaringen van kinderen als een startpunt aangedragen voor beleidsvorming en materiaalontwikkeling omtrent mediawijsheid. Buiten zelfverantwoordelijkheid, opperen alle ouders een eenduidige lijn met de school over mediaopvoeding en ondersteunend materiaal.

Ervaringen LVB-kinderen

Alle kinderen gaven aan ofwel geen regels omtrent mediagebruik te ervaren ofwel een gebrek aan interesse vanuit ouders naar hun belevingswereld op online media. Alle kinderen ervoeren online groepsgesprekken als negatief voor zichzelf of anderen. Ook wisten alle kinderen de impact van een vervelende onlinefoto toe te lichten.

De leuke ervaringen op online media varieerde van sociale media tot het spelen van spellen als bekijken van Youtube filmpjes. Youtube werd daarbij ingezet voor de lol, zoeken van informatie of educatie. Ook onderhielden alle kinderen online contacten via WhatsApp met familieleden, vrienden of groepen omdat het makkelijker is om te typen of in te spreken.

Bevindingen

Opvallend is de focus van professionals en ouders op het beschermen van kinderen met een LVB tegen de risico's van het gebruik van sociale media. Deze beschermende houding kan eventueel verklaard worden doordat de essentie binnen bestaand onderzoek en media-aandacht lijkt te liggen op risicofactoren in plaats van positieve mediaopvoedingsstrategieën (Lemish, 2016; Nikken, 2012). Daarnaast onderschatten professionals en ouders de mate waarin hun kinderen begrip hebben voor de onderliggende gedachten achter hun regels. Hierdoor vermijden zij het gesprek over risico's en kansen van mediagebruik en geven zij weinig uitleg over de afspraken die zij met kinderen maken (Kirwil, 2009). Dit is in tegenstelling tot de bewering van De Beer (2011), die juist stelde dat de doelgroep met een LVB wordt overschat, doordat hun handicap minder zichtbaar is.

Deze tegenstelling verklaart mogelijk de handelingsverlegenheid van ouders en professionals, omdat er een gebrek is aan een overkoepelend beleid (Pijpers, 2017; Deltaplan, 2016; Lemish, 2016;

Nikken & Vergeer, 2016; De Groot, 2014). Ook lijkt de problematiek rondom negatief mediagebruik nu binnen school opgelost te worden doormiddel van ‘brandjes blussen’ in plaats van preventieve voorzorgsmaatregelen te treffen in het onderwijzen van mediawijsheid. In literatuur wordt dit omschreven als repressief handelen (Dekker, Scheepers & Op ‘t Veld, 2013; Prins, 2012; Mijn Kind Online, 2010). Een gezamenlijk enthousiasme betreft online media-interesses van zowel volwassenen als de LVB-kinderen lijkt nog te ontbreken waardoor verklaard kan worden waarom nog geen open gesprek plaats heeft gevonden op preventief niveau (Nikken, 2015; Mediawijzer.net, 2014), terwijl ouders en professionals wel aangaven hiervoor open te staan. Er lijkt bij ouders een bepaald bewustzijn, ook wel *awareness* (Lemish, 2016) aanwezig te zijn omtrent hun rol in het opvoeden met online media. Lemish (2016) zou zijn mediatie strategieën zoals *coviewing*, *restriction & supervision* en *instructive mediation* daarentegen nog onvoldoende naar voren zien komen bij de opvoedingsstrategieën van de ouders en professionals binnen dit onderzoek.

De door professionals en ouders genoemde risico’s en valkuilen voor kinderen met een LVB kwamen volledig overeen met de voorbeelden genoemd in de literatuur. Deze risico’s zijn te verklaren doordat kinderen volgens Piaget (Verhulst, 2005) denkstrategieën ontwikkelen tussen hun tweede en elfde jaar en kinderen met een LVB vaak blijven hangen op een ontwikkelingsniveau van zeven/acht jaar. Toch stelt Piaget dat kinderen vanaf zeven jaar de mogelijkheid ontwikkelen om consistent logisch en systematisch te denken (Verhulst, 2005). Daarentegen verklaart De Beer (2011) dat kinderen met een LVB moeite ervaren met zowel nadenken over het (eigen) leerproces als het toepassen van inzicht op eigen handelen. Empathie en geweten zijn daarbij minder goed ontwikkeld door stagnatie van het sociaal emotionele denken op een basisschoolleeftijd (De Beer, 2011). Ook stelt De Beer (2011) de combinatie van problemen in het gezin of de sociale omgeving, gecombineerd met een lager IQ en een beperkt sociaal aanpassingsvermogen, als een vergroot risico tot antisociaal gedrag. Dit verklaart de herhaalde problematiek die door zowel professionals, ouders als kinderen zelf worden benoemd binnen online groepsgesprekken. Opvallend zijn de unanieme reacties van de kinderen op het besef omtrent de duur en de omvang van een ongewenst, vervelende afbeelding op (sociale) media. Tegenstrijdig met literatuur en verwachtingen van professionals en ouders lijkt er wel degelijk bij kinderen een vorm van bewustzijn en reflectie op het eigen of andermans handelen te bestaan. Een ouder en een professional zouden dit ogenschijnlijke bewustzijn verklaren door aangeleerd gedrag of het kopiëren van uitleg van de leerkracht.

Ook de genoemde ontwikkelingskansen door ouders en professionals kwamen overeen met de gevonden literatuur, al verschillen deze per kind. Zowel op het cognitieve als sociale ontwikkelingsgebied liggen mogelijkheden voor de doelgroep met een LVB. Het inzetten van het visuele aspect van online media werd door professionals en ouders expliciet genoemd als specifieke ondersteuning voor kinderen met een LVB voor educatieve ontwikkeling. Een online platform als YouTube ondersteunt daarbij alle ontwikkelingsgebieden en sluit aan bij de belevingswereld van de kinderen. Kinderen noemde YouTube veelal zelf als ‘meest gebruikt’ en ‘leukste om te doen’.

Daarnaast blijken de interesses van de kinderen op online media ver uit elkaar te liggen wat de range binnen de LVB doelgroep verklaart en de urgentie van differentiatie onderschrijft.

Een integrale aanpak tussen zowel de school als de ouders is nodig om een lijn binnen mediaopvoeding te trekken. Daarbij zal er als startpunt een rol voor de kinderen liggen om als expert benaderd te worden en inzicht te geven in hun belevingswereld op online media. Vervolgens lijkt het de taak van de school te zijn om minder goed bereikbare ouders, zoals die met een LVB of een multiculturele achtergrond, mee te nemen in beleidsvorming. De Wit, Moonen, & Douma (2011) bevelen dan ook aan dat het netwerk van de jeugdige geïnformeerd en betrokken zal moeten blijven om het geleerde ook toe te kunnen passen in andere omgevingen. Eenduidige beantwoording op differentiaties tussen een benaderingswijze op een lager sociaal/emotioneel niveau, passend bij leeftijdsgebonden interesses en concreet materiaal, konden de participanten nog niet geven.

Samenvattend lijken er weldegelijk ontwikkelingskansen in het gebruik van (sociale) media te liggen voor kinderen met een LVB tussen de 8 en 12 jaar oud op meerdere ontwikkelingsgebieden. Door beginnend bewustzijn bij, in ieder geval deze groep ouders, professionals en kinderen, lijkt er een toekomst te zitten in het preventief opvoeden en onderwijzen van mediawijsheid. Aangezien mogelijkheden door differentiaties binnen opvoedingsstrategieën, cognitie, sociaal/emotioneel niveau en interesses per kind en gezin verschillen, ligt er allereerst een taak tot verder inhoudelijk onderzoek voordat men handvatten kan aandragen naar een praktisch werkveld.

Aanbevelingen

Er is daarom verder onderzoek nodig, waarbij aandacht is voor de volgende vragen: Wat wordt er allereerst expliciet onder mediawijsheid voor de doelgroep met een LVB verstaan en hoe kan dit preventief worden onderwezen en worden opgenomen binnen opvoedingsstrategieën van ouders en professionals? Wat zijn vervolgens de mechanismen die angst voor mediagebruik oproepen bij opvoeders van een kind met een LVB, die leiden tot de reactie deze kinderen met name te willen beschermen? Daarnaast zal er onderzoek gedaan moeten worden naar de ontwikkeling van een passend meetinstrument om mediawijsheid bij kinderen met een LVB te kunnen meten. Belangrijk is dit meetinstrument zo te ontwerpen dat ook ouders met een LVB of multiculturele achtergrond kunnen worden meegenomen, aangezien zij op dit moment nog niet ondervangen worden binnen beleid of integrale aanpak. Daaropvolgend is een vraag die centraal moet staan in vervolgonderzoek hoe de betrokkenheid van ouders geactiveerd kan worden om ook de kansen die (sociale) media biedt te benutten. Toch ligt met name de noodzaak voor inhoudelijk onderzoek bij kinderen met een LVB zelf. Wat beweegt deze kinderen op (online) media? Maken activiteiten op sociale media kinderen met een LVB meer of minder succesvol in het aangaan van relaties? Welke interventies dragen bij aan een gezonde ontwikkeling van mediawijsheid bij kinderen met een LVB?

Kritische reflectie

Vanuit de eerder beschreven bevindingen lijkt er een vorm van begrip te bestaan bij kinderen met een LVB in de kalenderleeftijd van 12 jaar en met een cognitief vermogen rond 7/8 jaar. Er kan

niet met zekerheid worden gesteld dat er een werkelijk begrip is gemeten of dat dit een reproductie is van herhaalde vertellingen van opvoeders. Aangezien ouders en kinderen aangaven vrijwel geen regelgeving of preventief gesprek omtrent mediawijsheid te kennen, is het aannemelijk dat deze kinderen daadwerkelijk besef en inzicht in hun mediagebruik laten zien. Zekerheid en daarmee validiteit en betrouwbaarheid van dit onderzoek, betreft de resultaten van de kinderen is niet volledig te garanderen. Daarnaast bleken alle ouders hoogopgeleid, betrokken bij de school of in ieder geval bezig met bewustzijn rondom mediaopvoeding. Een onderzoek met LVB-ouders of ouders afkomstig uit een ander sociaal cultureel milieu hadden waarschijnlijk andere resultaten opgeleverd. Toch is de betrouwbaarheid van dit onderzoek toegenomen door het gebruik van triangulatie in het bevragen vanuit drie verschillende invalshoeken (Baarda, 2009; Ritchie & Lewis, 2003; Thumond, 2001).

Generaliseerbaarheid: Wat de generaliseerbaarheid betreft zal er rekening gehouden moeten worden met het feit dat dit een van de eerste kwalitatieve onderzoeken in het kader van mediawijsheid is waar ook de kinderen zelf bij betrokken zijn (Dedding & Moonen, 2013). De resultaten van dit verkennende onderzoek lijken echter overeen te komen met wat binnen literatuur gevonden is. Mogelijk kan dit betekenen dat de gevonden resultaten representatief zijn. Toch zullen deze bevindingen voorzichtig geïnterpreteerd moeten worden en kan men niet uitgegaan van een generalisatie naar de Nederlandse LVB-populatie omdat er geen aselecte steekproef heeft plaats kunnen vinden. Daarnaast was de steekproef klein van omvang door een verdeling van negentien participanten over drie groepen, namelijk professionals, ouders en de LVB-doelgroep zelf.

Kracht

Desondanks kan dit onderzoek waardevol worden geacht omdat de diepte-interviews inhoudelijk inzicht in de belevingswereld en ervaringen van de verschillende participantengroepen hebben kunnen bewerkstelligen. Daarnaast kan dit onderzoek als een eerste consultatie van de doelgroep met een LVB worden beschouwd waarbij specifiek de stem van het kind telt over diens ervaringen (De Winter, 2012; Dedding & Moonen, 2013; Dedding, Jurrius, Moonen & Rutjes, 2013). Er ligt dan ook een taak voor zowel praktijkwerkers en onderzoekers om ook kinderen met een LVB te beschouwen als expert van hun eigen kunnen en mogelijkheden. Het zal daarbij, volgens de onderzoeker gaan om het tonen van oprechte interesse in de online leefwereld van kinderen met een LVB en niet om het controleren van zaken die verkeerd zouden kunnen gaan.

Referenties

- American Psychiatric Association. (1995). DSM-IV-R, Diagnostic and Statistical manual of mental disorder (revista). *Washington DC*.
- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Teunissen, J. (2009). Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek (2e druk). Groningen/Houten: Noordhoff uitgevers.
- Boyd, d. (2014). *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*. New Haven: Yale University Press.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016). ICT, kennis en economie 2016. Opgevraagd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2016/26/ict-kennis-en-economie-2016>
- Cogan, J. J., & Derricott, R. (2012). *Citizenship for the 21st century. An international perspective on education*. New York: Taylor & Francis Group.
- De Beer, Y. (2011). *De kleine gids: Mensen met een licht verstandelijke beperking*. Deventer: Kluwer.
- De Wit, M., Moonen, X., Douma, J., & Landelijk Kenniscentrum LVB. (2011). *Richtlijn Effectieve Interventies LVB*. Geraadpleegd van <http://www.kenniscentrumlvb.nl/kennis-delen/publicaties/product/4-richtlijn-effectieve-interventies-lvb>
- De Winter, M. (2012). *Socialization and Civil Society. How Parents, Teachers and Others could Foster a Democratic Way of Life*. Rotterdam//Boston/Taipei: Sense Publishers.
- Dedding, C., & Moonen, X. (2013). Kinderen en onderzoek: Gaat dat samen? In C. Dedding, K. Jurrius, X. Moonen, & L. Rutjes (Red.), *Kinderen en Jongeren Actief in Wetenschappelijk Onderzoek: Ethiek, Methoden en Resultaten van Onderzoek met en door Jeugd*. Houten: Uitgeverij LannooCampus.
- Dedding, C., Jurrius, K., Moonen, X., Rutjes, L. (2013). *Kinderen en jongeren actief in wetenschappelijk onderzoek: Ethiek, methoden en resultaten van onderzoek met en door jeugd*. Nederland: Terra Lanloo
- Dekker, M., Scheepers, L., & Veld op 't, D. (2013). Social media en LVG: Onderzoek naar de positieve en negatieve effecten van social media bij mensen met een licht verstandelijke beperking.
- Kesselring, M., de Winter, M., van Yperen, T., & Horjus, B. (2015). De pedagogische civil society in praktijk: Een studie naar de effecten van de activiteiten binnen het programma Allemaal Opvoeders. *Pedagogiek*, 35(3), 263-284.
- Kirwil, L. (2009). Parental mediation of children's internet use in different European countries. *Journal*
- Lemish, D. (2016). *Children and media: A global perspective*. Malden: Wiley.
- Livingstone, S. (2007). Strategies of parental regulation in the media-rich home. *Computers in Human Behavior*, 23, 920-941

- Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2008). Parental Mediation of Children's Internet Bibliografie Use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581-599.
- Livingstone, S., Görzig, A., & Ólafsson, K. (2011). Disadvantaged children and online risk. Londen: EU Kids Online network.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., & Ólafsson, K. (2011). EU kids online: final report. UK: Londen: EU Kids Online, London School of Economics & Political Science.
- Mathison, S. (1988). Why triangulate? *Educational Researcher*, 17, 13-17.
doi:10.3102/0013189X017002013
- Mediawijzer.net. (2017). *Iene Miene Media 2017. Mediagebruik door kinderen van 0 t/m 6 jaar*. Geraadpleegd van <https://www.mediawijzer.net/wp-content/uploads/sites/6/2017/03/IeneMien-eMedia-2017.pdf>
- Mediawijzer.net. (2016). *Iene Miene Media: een onderzoek naar mediagebruik door kleine kinderen*. Geraadpleegd van: <https://www.detweedeverdieping.nu/images/pdf/Rapportage-IeneMieneMedia-2016.pdf>
- Mediawijzer.net. (2014). White Paper. Ukkies: hun brein en mediaopvoeding. Geraadpleegd van: http://www.mediaukkie.nl/media/91933/white_paper_ukkie_hun_brein_en_mediaopvoeding_april_2014-mediawijzer.pdf
- Mijn Kind Online. (2010, september). Speciaal onderwijs op internet [Publicatie]. Geraadpleegd van http://mijnkindonline.nl/sites/default/files/uploads/MKO_Special_specialonderwijs_def.pdf
- Nederlands Jeugdinstuut. (2015). Factsheet Media in het gezin. Opgevraagd van <http://www.nji.nl/nl10/Download-NJi/Publicatie-NJi/Factsheet-Media-in-het-gezin.pdf>
- Nederlands Jeugdinstuut (NJI). (2015). Toolbox Mediaopvoeding [Publicatie]. Geraadpleegd van <http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Handleiding-Toolbox-Mediaopvoeding.pdf>
- Nederlands Jeugdinstuut (NJI), Ouders Online, Mijn Kind Online, Stichting Opvoeden.nl, & Mediawijzer.net. (2013, 18 april). Mediaopvoeding: visie en aanpak [Deltaplan]. Geraadpleegd van <http://www.nji.nl/nl/Mediaopvoeding-Praktijk/Deltaplan-mediaopvoeding>
- Nikken, P. (2012) 'On media, children, and parents', Amsterdam, SWP. Geraadpleegd van: <http://www.nji.nl/nl/Mediaopvoeding-Achtergronden-Definitie-Vormen-van-mediaopvoeding>
- Nikken, P., Vergeer, M., & Nederlands Jeugdinstuut (NJI). (2016). *Media en kinderen met een LVB*. Geraadpleegd van <http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Brochure-Media-en-kinderen-met-een-LVB.pdf>
- Oosterveer, D. (2015, juni 29). Het mobiel gebruik in Nederland: de cijfers [Blogpost]. Opgevraagd van <http://www.marketingfacts.nl/berichten/het-mobiel-gebruik-in-nederland-de-cijfers>
- Pijpers, R., (2017, 25 januari). Mediawijsheid voor leerlingen met een licht verstandelijke beperking [Brochure]. Geraadpleegd van <https://www.kennisnet.nl/artikel/mediawijsheid-voor-leerlingen-met-een-licht-verstandelijke-beperking/>

- Pijpers, R. (2015, 12 augustus). Til mediawijs onderwijs naar een 'next level'. Geraadpleegd van:
<https://www.kennisnet.nl/artikel/til-mediawijs-onderwijs-naar-een-next-level/>
- Pijpers, R., (2016). *Mediawijsheid voor leerlingen met een licht verstandelijke beperking*.
Geraadpleegd van: [Mediawijsheid_Voor_leerlingen_met_een_licht_verstandelijke_beperking.pdf](#)
- Platform Onderwijs2032. (2015). Digitale geletterdheid [Eindadvies]. Geraadpleegd van
<http://onsonderwijs2032.nl/digitale-geletterdheid/>
- Raad voor Cultuur. (2005). Mediawijsheid. De ontwikkeling van nieuw burgerschap.
Opgevraagd van: de website van de Rijksoverheid:
<http://www.mediawijsheidraadvoorcultuur-2005.pdf>
- Rideout, V.J. (2007). Parents, Children & Media: A Kaiser Family Foundation Survey (Onderzoeksrapport). Opgevraagd van Kaiser Family Foundation website: <https://kaiserfamilyfoundation.files.wordpress.com/2013/01/7638.pdf>
- Rotherham, A. J., & Willingham, D. T. (2009). “21st -century” skills. Not new, but a worthy challenge. *American Educator*, 17, 16-21. Geraadpleegd van:
<http://www.aft.org/sites/default/files/periodicals/RotherhamWillingham.pdf>
- Stichting Kennisnet. (2014). *LVB-jeugd en de risico's van sociale media*. Geraadpleegd van:
https://www.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/LVB-jeugd_en_sociale_media.pdf
- Thurmond, V. A. (2001). The point of triangulation. *Journal of Nursing Scholarship*, 33, 253-258.
doi:10.1111/j.1547-5069.1001.00253.x
- Verhulst, F. C. (2005). *De ontwikkeling van het kind*. Assen: Koninklijke van Gorcum BC.
- Walker, J. M. T. (2008). Looking at teacher practices through the lens of parenting style. *The Journal of Experimental Education*, 76, 218-240. doi:10.3200/JEXE.76.2.218-240
- Zoon, M. (2015, december). Wat werkt bij jeugdigen met een lichte verstandelijke beperking? [Publicatie]. Geraadpleegd van http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/Watwerkt_LVB.pdf
- Zoon, M., (2012, januari). Kenmerken en oorzaken van een licht verstandelijke beperking [Publicatie]. Geraadpleegd van: http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/LVB_Kenmerken_en_oorzaken.pdf

Bijlage A**Tabel 1***Overzicht participanten binnen een cluster 3 school (ZML)*

Participant	Ouder/kind/professional	M/V	Leeftijd	Opleiding/cognitie
1.	Ouder	Man	49	MBO
2.	Ouder	Vrouw	45	HBO
3.	Ouder	Vrouw	49	WO
4.	Ouder	Man	50	WO
5.	Ouder	Vrouw	49	WO
6.	Ouder	Vrouw	49	WO
7.	Kind	Jongen	12	7/8 jaar
8.	Kind	Meisje	12	10 jaar
9.	Kind	Meisje	12	7/8 jaar
10.	Kind	Meisje	12	7/8 jaar
11.	Kind	Jongen	11	7/8 jaar
12.	Kind	Jongen	13	7/8 jaar
13.	Professional: <i>Teamleider</i>	Vrouw	44	WO
14.	Professional: <i>Spelbegeleidster</i>	Vrouw	54	HBO
15.	Professional: <i>IB'er/parttime leerkracht</i>	Vrouw	50	HBO master
16.	Professional: <i>Leerkracht</i>	Vrouw	25	HBO master
17.	Professional: <i>Kinder & jeugd-psycholoog</i>	Vrouw	46	WO
18.	Professional: <i>Logopedist</i>	Vrouw	55	HBO
19.	Professional: <i>Leerkracht</i>	Vrouw	39	WO

N=19

Bijlage B**Topiclijsten voor kinderen, ouders en professionals****Kinderen (6)**

Opvoedstrategie m.b.t. mediawijsheid thuis versus school

1. Begrip media - goed/slecht
 2. Sociale media gebruik – wel/niet
 3. Regels media gebruik/gedrag thuis - wel/niet
 4. Regels media gebruik/gedrag op school – wel/niet
-

Vervelende/lastige ervaringen

5. Vervelende ervaring – zelf/iemand anders
 6. Beperkt door internet – wel/niet
 7. Iets vervelends gedaan bij iemand anders
 8. Begrip wat ander ervaart wel/niet
 9. Begrip duur/views naaktfoto
 10. Fouten maken wel/niet
 11. Oplossingsgericht
 12. Hulp vragen versus bieden - wel/niet
-

Leuke/goede ervaringen

13. Leukste om te doen op internet
 14. Waar het beste in
 15. Leren van apps/filmpjes
 16. Online sociale contacten
-

Kansen

17. Anderen helpen door online kennis/vaardigheden

Ouders (6)

Opvoedstrategie m.b.t. mediawijsheid thuis

1. Begrip mediawijsheid/vaardigheid - goed/slecht
 2. Verantwoordelijkheid/taak mediaopvoeding – ouders, school, anderen?
 3. Regels/ normen en waarden mediagedrag - wel/niet
 4. Beschermen versus preventie
 5. Belangstelling online leefwereld LVB kind – wel/niet
 6. Onderwerp bespreekbaar
-

Risico/valkuil/ervaringen

7. Vervelende ervaring met media van LVB kind – zelf/iemand anders
 8. Valkuil media – wel/niet
 9. Ontwikkelingsgebieden – cognitief/sociaal/emotioneel/taal
 10. Grootste risico LVB -
 11. Reactie naaktfoto LVB kind – repressie versus open gesprek
-

Ontwikkelingskansen/mogelijkheden/ervaringen

12. Succeservaringen LVB kind -
13. Ontwikkelingsgebieden – sociaal/taal/cognitief

Integrale aanpak

14. Rolverdeling – ouders/school/LVB kind

Professionals (7)

Opvoedstrategie m.b.t. mediawijsheid op school

1. Begrip mediawijsheid/vaardigheid - goed/slecht
 2. Beleid school
 3. Verantwoordelijkheid/taak mediaopvoeding – ouders, school, anderen?
 4. Regels/normen en waarden mediagedrag - wel/niet
 5. Beschermen versus onderwijzen
 6. Belangstelling online leefwereld LVB kind – wel/niet
 7. Onderwerp bespreekbaar
-

Risico/valkuil/ervaringen

8. Vervelende ervaring media op school –
 9. Valkuil media – wel/niet
 10. Ontwikkelingsgebieden – cognitief/sociaal/emotioneel/taal
 11. Grootste risico LVB -
 12. Reactie naaktfoto LVB kind – repressie versus open gesprek
-

Ontwikkelingskansen/mogelijkheden/ervaringen

13. Succeservaringen LVB kind -
14. Ontwikkelingsgebieden – sociaal/taal/cognitief

Integrale aanpak

15. Rolverdeling – ouders/school/LVB kind

Bijlage C

Uitnodigingsbrief ouders

Universiteit Utrecht

mediawijzer.net

Faculteit Sociale Wetenschappen
Master Youth, Education & Society
In samenwerking met Mediawijzer.net

Contactpersoon: Berber Broekstra
Telefoonnummer: 06-25587898
Email: bbroekstra@beeldengeluid.nl

Onderwerp: Onderzoek LVB & Mediawijsheid

Leiden, april 2017

Beste ouder(s), verzorger(s),

Via deze brief wil ik u informeren over het onderzoek wat in de week van 8 tot en met 12 mei aanstaande op de Korte Vlietschool plaats zal gaan vinden.

Waarom een onderzoek?

Op dit moment is Mediawijzer.net samen met een aantal organisaties bezig met een oproep richting de politiek. De reden hiervoor is een gebrek aan wetenschappelijk onderzoek naar mediagebruik van een kwetsbare groep; kinderen met een licht verstandelijke beperking en hun directe omgeving. Om die reden bestaat er weinig inhoudelijke kennis over de beperkingen en kansen van mediagebruik bij deze kinderen.

Vanuit mijn master Youth, Education & Society aan de universiteit Utrecht en mijn stage bij Mediawijzer.net zal ik mijn onderzoek daarom gaan richten op de doelgroep met een LVB die op dit moment nog niet wordt bereikt in het verspreiden van mediawijsheid.

Doel van het onderzoek

Er ligt een taak voor de overheid, beleidsmakers, professionals en ouders/opvoeders om kinderen met een LVB mediawijs te leren ontwikkelen. Hierdoor kunnen zij zich zoveel mogelijk wapenen tegen gevaren en tegelijkertijd de kansen van het internet en sociale media benutten.

Er is daarom kwalitatief onderzoek nodig om het inhoudelijke en daadwerkelijke probleem bloot te leggen. Het doel is een aanpassing en uitbreiding van beleid in het kader van een mediawijze ontwikkeling van kinderen met een LVB waarbij er praktische handvatten kunnen worden aangereikt voor de ondersteuning van professionals en ouders/opvoeders.

Wat wordt er onderzocht?

Hoe LVB-kinderen, ouders/opvoeders en professionals zelf aankijken tegen beperkingen en kansen voor het vergroten van (sociale) mediawijsheid.

Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

In de week van 8 tot en met 12 mei zullen er op de Korte Vlietschool kinderen, ouders en professionals worden geïnterviewd over hun kijk op mediawijsheid.

Deze interviews zullen waar nodig worden aangepast aan het niveau van uw kind door ondersteuning van afbeeldingen.

Wat gebeurt er met uw gegevens?

Van de interviews wordt er een geluidsopname gemaakt waarna de gegevens anoniem zullen worden verwerkt. Alleen de onderzoeker kan uw gegevens inzien.

Wat wordt er van u verwacht als u of/en uw kind mee willen werken met dit onderzoek?

Om mee te doen is het belangrijk dat u toestemming geeft voor deelname. Dit geldt voor uw kind, voor uzelf of voor beide. U kunt hiervoor gebruik maken van het toestemmingsformulier wat de dag na de meivakantie met uw kind zal worden meegegeven.

Als u zich later nog bedenkt en alsnog wilt stoppen met deelname aan het onderzoek, dan is dat ten alle tijden mogelijk. Als u en uw kind beide niet wensen deel te nemen, hoeft u niets te doen.

Deelname onderzoek

Indien u zelf of uw kind deel gaat nemen aan het onderzoek verzoek ik u uiterlijk woensdag 3 april het toestemmingsformulier, wat u na de vakantie vanuit school mee krijgt, ingevuld via uw kind terug te geven. Wanneer u in de week van 8 tot en met 12 mei op de Korte Vlietschool verwacht wordt stemmen we na 3 mei gezamenlijk af.

Tot slot

Indien u vragen of opmerkingen heeft over dit onderzoek, kunt u contact opnemen met ondergetekende via telefoonnummer 06-25587898. U kunt ook een e-mail sturen naar: bbroekstra@beeldengeluid.nl

Alvast bedankt voor uw medewerking en een fijne meivakantie gewenst!

Met vriendelijke groet,

Berber Broekstra

Bijlage D**Toestemmingsformulier ouders en kinderen**

Universiteit Utrecht

mediawijzer.net

Faculteit Sociale Wetenschappen
Master Youth, Education & Society
In samenwerking met Mediawijzer.net

Contactpersoon: Berber Broekstra
Telefoonnummer: 06-25587898
Email: bbroekstra@beeldengeluid.nl

Onderwerp: Onderzoek LVB & Mediawijsheid
Toestemmingsformulier

Leiden, mei 2017

Beste ouder(s), verzorger(s),

Voor de vakantie heeft u een brief ontvangen over het onderzoek wat ik volgende week, van 8 tot en met 12 mei op de Korte Vlietschool uit zal gaan voeren. Via deze brief wil ik u vragen toestemming te geven voor het interviewen van uw kind of om u zelf op te geven.

Ter opfrissing:

Doel van het onderzoek

Er ligt een taak voor de overheid, beleidsmakers, professionals en ouders/opvoeders om kinderen met een LVB mediawijs te leren ontwikkelen. Hierdoor kunnen deze kinderen zich zoveel mogelijk wapenen tegen gevaren en tegelijkertijd de kansen van het internet en sociale media benutten.

Er is daarom kwalitatief onderzoek nodig om het inhoudelijke en daadwerkelijke probleem bloot te leggen. Het doel is een aanpassing en uitbreiding van beleid in het kader van een mediawijze ontwikkeling van kinderen met een LVB waarbij er praktische handvatten kunnen worden aangereikt voor de ondersteuning van professionals en ouders/opvoeders.

Wat wordt er onderzocht?

Hoe LVB-kinderen, ouders/opvoeders en professionals zelf aankijken tegen beperkingen en kansen voor het vergroten van (sociale) mediawijsheid.

Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

In de week van 8 tot en met 12 mei zullen er op de Korte Vlietschool kinderen, ouders en professionals worden geïnterviewd over hun kijk op mediawijsheid.

Deze interviews zullen waar nodig worden aangepast aan het niveau van uw kind door ondersteuning van afbeeldingen.

Wat gebeurt er met uw gegevens?

Van de interviews wordt er een geluidsopname gemaakt waarna de gegevens anoniem zullen worden verwerkt. Alleen de onderzoeker kan uw gegevens inzien.

Toestemmingsformulier*(Dit formulier uiterlijk aanstaande woensdag 3 mei mee terug geven via uw kind aan school)*

1.) Ik geef bij deze

WEL**NIET**toestemming voor deelname van mijn kind aan het onderzoek dat beschreven is in vorige en deze brief. *(omcirkel aan wat van toepassing is)***Naam kind**.....**Jongen / Meisje** *(omcirkel wat van toepassing is)*

Naam ouder/verzorger.....

Datum:

Plaats: Handtekening:

2.) Ik geef mij zelf

WEL**NIET**

op om in de week van 8 tot en met 12 mei een interview te geven.

Gegevens van u als ouder/verzorger

Naam ouder/verzorger.....**Telefoon nr:****E-mailadres:**
.....**Beschikbaarheid:***(Omcirkel dag(en) en dagdelen dat u ongeveer een uur beschikbaar kunt zijn op de Korte Vlietschool)***MA 8 mei****DO 11 mei****VRIJ 12 mei****Ochtend | middag****Ochtend | middag****Ochtend |middag**

Hartelijk bedankt voor het invullen en wellicht zien we elkaar volgende week!

Vriendelijke groeten,
Berber Broekstra